

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΜΕΤΑ-ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ Ο.Α.Κ.Α.**

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΑΛΑΧΟΥΖΟΣ ΜΙΧΑΗΛ

ΑΜ:9980201800002

Επιβλέπων Καθηγητής: Θαμνόπουλος Ιωάννης

ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2023

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω αρχικά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ιωάννη Θαμνόπουλο για την πολύτιμη υποστήριξη του, καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον διευθυντή των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ κ. Καρασούλη Βασίλειο, καθώς και την αρχαιολόγο υπεύθυνη ιστορικού αρχείου της Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής κ. Τζαχρήστα Βασιλική, για την παροχή σημαντικών πληροφοριών και δεδομένων.

© Copyright

Αλαχούζος Μιχαήλ

Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Εθνικής Αντιστάσεως 41, 172 37, Δάφνη, Αθήνα

Σημείωμα συγγραφέα- φοιτητή

Το δοκίμιο αυτό αποτελεί πτυχιακή εργασία που συντάχθηκε για το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών του ΤΕΦΑΑ στη Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του ΕΚΠΑ και υποβλήθηκε τον Ιούνιο του 2023.

Ο συγγραφέας βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής του εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στην εργασία τρίτων - όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο-, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Αλαχούζος Μιχαήλ

.....

Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Εθνικής Αντιστάσεως 41, 172 37, Δάφνη
ΑΘΗΝΑ

ΜΕΤΑ-ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ Ο.Α.Κ.Α

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας, ήταν η διερεύνηση της χρήσης και αξιοποίησης των Ολυμπιακών αθλητικών εγκαταστάσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων, μέσα από τη μελέτη της περίπτωσης των πέντε μεγαλύτερων εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ, που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, δηλαδή: (α) του Ολυμπιακού Ποδηλατοδρομίου, (β) του Ολυμπιακού Κέντρου Υγρού Στίβου, (γ) του Ολυμπιακού Κέντρου Αντισφαίρισης, (δ) του Κλειστού Γυμναστηρίου Αθλοπαιδιών και (ε) του Ολυμπιακού Κεντρικού Σταδίου.

Μεθοδολογία: Για την υλοποίηση της συγκεκριμένης μελέτης περίπτωσης, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου (context analysis). Αναζητήθηκαν πληροφορίες από την υπάρχουσα βιβλιογραφία από εργασίες, δημοσιευμένα άρθρα και μελέτες, καθώς και από το διαδίκτυο. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης επισκέψεις στις εγκαταστάσεις, καθώς και συνομιλίες με τον διευθυντή των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ. Τέλος, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στη βιβλιοθήκη της Εθνικής Ολυμπιακής Επιτροπής (ΕΟΕ) και μελέτη του φακέλου υποψηφιότητας που κατατέθηκε για την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Αποτελέσματα: Η ανάλυση των στοιχείων, έδειξε ότι η ποιότητα των εγκαταστάσεων πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν καλή, όχι όμως ικανή, ώστε οι εγκαταστάσεις να μπορούν να φιλοξενήσουν Ολυμπιακούς Αγώνες χωρίς ενισχυτικές παρεμβάσεις. Η μελέτη του φακέλου υποψηφιότητας, έδειξε ότι το πλάνο για τη μεταολυμπιακή χρήση/αξιοποίηση των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ, χαρακτηριζόταν από γενικές μόνο αναφορές, χωρίς σαφείς προσδιορισμούς και τρόπους υλοποίησης των πλάνων. Τέλος, το σύνολο των πέντε εγκαταστάσεων που μελετήθηκαν, παρότι για μεγάλο χρονικό διάστημα έμειναν αναξιοποίητες, σήμερα αξιοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό και σε κάποιες περιπτώσεις, με πολλαπλές χρήσεις πέραν της αθλητικής, όπως για παράδειγμα για τη διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων, συναυλιών, συνεδρίων κ.ά..

Λέξεις κλειδιά: Μεταολυμπιακή Αξιοποίηση, Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις, Ολυμπιακοί Αγώνες, Φάκελος Υποψηφιότητας.

POST-OLYMPIC USE OF SPORTS FACILITIES THE CASE OF OACA FACILITIES

ABSTRACT

Purpose: The purpose of the present study was to investigate the Olympic and post-Olympic use and exploitation of sporting facilities, through the study of the five largest facilities of the Olympic Athletic Center of Athens "Spiros Louis" (OACA), which are: (a) the Olympic Velodrome, (b) the Olympic Aquatic Centre, (c) the Olympic Tennis Centre, (d) the Olympic Indoor Hall and (e) the Olympic Stadium.

Methodology: To implement this case study, context analysis method was used. Data were derived from papers, published articles and studies, as well as from the internet. In addition, face-to-face visits to the facilities were carried out, as well as discussions with the facilities' manager of OACA. Finally, a visit to the library of the Greek National Olympic Committee (NOC) and a review of the bid candidature file, for the 2004 Olympic Games was conducted.

Results:

The analysis of the data showed that the quality of the facilities before the Olympic Games was good, but not in the proper level to host the Olympic Games without reinforcing interventions. The study of the bid candidature file showed that the plan for the post-Olympic use/utilisation of the OACA facilities was characterized only by general references, without clear definitions and ways of implementing the plans. Finally, all five facilities studied, although they remained unused for a long period of time, are currently being used to a satisfactory extent and in some cases, with multiple uses beyond sports, such as for cultural events, concerts, conferences, etc.

Key words: Post-Olympic Use/Utilization, Olympic Facilities, Olympic Games, Olympic Bid Candidature File

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ABSTRACT	5
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	8
ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	9
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ.....	10
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
II ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	14
2.1 Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ως μεγάλο γεγονός για τη διοργανώτρια χώρα	14
2.2 Μεταολυμπιακή χρήση/αξιοποίηση αθλητικών εγκαταστάσεων	15
2.3 Παραδείγματα πόλεων που έχουν διοργανώσει Ολυμπιακούς Αγώνες	16
2.3.1 Η περίπτωση της Βαρκελώνης	16
2.3.2 Η περίπτωση του Σίδνεϊ	18
2.3.3 Η περίπτωση του Λονδίνου	20
2.4 Η τάση για χρησιμοποίηση προσωρινών εγκαταστάσεων	22
2.5 Νομοθετικό πλαίσιο της αξιοποίησης των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων	23
2.6 Ιστορική αναδρομή του ΟΑΚΑ.....	24
III ΜΕΘΟΛΟΛΟΓΙΑ.....	26
3.1 Είδος έρευνας.....	26
3.2 Δείγμα που χρησιμοποιήθηκε.....	26
3.3 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα	26
3.4 Ερευνητική διαδικασία	26
IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	28
4.1 1ο Ερευνητικό ερώτημα.....	28
4.1.1 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΙΟ	28
4.1.2 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΡΟΥ ΣΤΙΒΟΥ	30
4.1.3 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΗΣ.....	34
4.1.4 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΩΝ	37
4.1.5 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΣΤΑΔΙΟ	39
4.2 2ο Ερευνητικό ερώτημα	42
4.2.1 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο	42
4.2.2 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου	43
4.2.3 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης.....	43
4.2.4 Ο φάκελος υποψηφιότητας Ολυμπιακού Κλειστού Γυμναστηρίου Αθλοπαιδιών	43
4.2.5 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Κεντρικό Στάδιο.....	43
4.3 3ο Ερευνητικό ερώτημα	44

4.3.1 Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο.....	44
4.3.2 Ολυμπιακό Κέντρο Ύγρου Στίβου.....	45
4.3.3 Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης.....	46
4.3.4 Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Αθλοπαιδιών.....	47
4.3.5 Ολυμπιακό Κεντρικό Στάδιο	49
VI. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	56
Ξενόγλωσση.....	56
Ελληνική.....	58

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Λόφος Μονζουίκ, Βαρκελώνη.....	16
Εικόνα 2: Homebush bay, Σίδνεϊ.....	19
Εικόνα 3: Lower Lea Valley, Λονδίνο.....	20
Εικόνα 4: Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο, ΟΑΚΑ	28
Εικόνα 5: Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου, ΟΑΚΑ.....	30
Εικόνα 6: Ανοιχτό Κολυμβητήριο, ΟΑΚΑ.....	31
Εικόνα 7: Κλειστό Κολυμβητήριο, ΟΑΚΑ.....	32
Εικόνα 8: Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης, ΟΑΚΑ.....	34
Εικόνα 9: Κεντρικό Γήπεδο Αντισφαίρισης ΟΑΚΑ	34
Εικόνα 10: Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Αθηνών.....	37
Εικόνα 11: Κεντρικό Ολυμπιακό Στάδιο, ΟΑΚΑ.....	39
Εικόνα 12: Τελετή Έναρξης Ολυμπιακών Αγώνων 2004.....	42
Εικόνα 13: Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο, Πανελλήνιο πρωτάθλημα.....	44
Εικόνα 14: Κλειστό κολυμβητήριο, Acropolis Swim Open 2023.....	46
Εικόνα 15: Διαγωνισμός Τραγουδιού Eurovision 2006 κλειστό Γυμναστήριο.....	49
Εικόνα 17: Υπερειδική διαδρομή Ράλι Ακρόπολις-Κεντρικό Στάδιο ΟΑΚΑ	50
Εικόνα 18: Συναυλία AC DC 2009, Κεντρικό Στάδιο ΟΑΚΑ.....	50

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ΟΑΚΑ= Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών

ΕΟΕ= Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή

ΔΟΕ= Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή

ΟΚΕ= Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος

ΑΤΡ= The Association of Tennis Professionals

WTA= Women's Tennis Association

ΚΑΕ= Καλαθοσφαιρική Ανώνυμη Εταιρεία

ΑΕΚ= Αθλητική Ένωση Κωνσταντινουπόλεως

ΗΠΑ= Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

FIBA= Federation International Basketball Association

ΦΕΚ= Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

ΝΠΙΔ= Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Η επεξήγηση των σημαντικότερων ορισμών της παρούσας πτυχιακής, θα συντελέσει στην καλύτερη κατανόηση του θέματος που ερευνάται.

Ολυμπιακοί αγώνες: Είναι η λαμπρότερη και σπουδαιότερη αθλητική διοργάνωση παγκοσμίως. Διεξάγεται κάθε τέσσερα χρόνια και περιλαμβάνει τη διεξαγωγή, ενός πλήθους διαφορετικών αθλημάτων (33 στην τελευταία Ολυμπιάδα στο Τόκιο).

Ολυμπιακές εγκαταστάσεις: Πρόκειται για όλες τις κτιριακές υποδομές που κατασκευάστηκαν ή ανακατασκευάστηκαν/ανακαινίστηκαν, για να φιλοξενήσουν τα Ολυμπιακά αθλήματα, τους συμμετέχοντες αθλητές με τους συνοδούς τους, καθώς και τους φιλάθλους και τους εκπρόσωπους των ΜΜΕ.

Φάκελος υποψηφιότητας: Ο φάκελος υποψηφιότητας κατατίθεται στη ΔΟΕ από την πόλη που επιθυμεί να διεκδικήσει την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων και περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και μελέτη της διεξαγωγής των αγώνων. Μεταξύ άλλων, στον φάκελο υποψηφιότητας συμπεριλαμβάνεται η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων και ο τρόπος αξιοποίησης τους μετά το τέλος της διοργάνωσης.

Διοργανώτρια πόλη: Η πόλη- που σύμφωνα με τον φάκελο υποψηφιότητας που κατατίθεται στο συνέδριο της ΔΟΕ-, αναλαμβάνει τη διεξαγωγή των Αγώνων και οφείλει να δημιουργήσει τις ιδανικές συνθήκες φιλοξενίας των Ολυμπιακών αθλημάτων και όλων όσων εμπλέκονται με τους Αγώνες.

Αξιοποίηση Ολυμπιακών Υποδομών: Η αξιοποίηση των εγκαταστάσεων που δημιουργήθηκαν ενόψει των Αγώνων και η περαιτέρω χρήση/αξιοποίησή τους, μετά το πέρας της διοργάνωσης, με σκοπό τη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών της διοργανώτριας πόλης.

Αθήνα 2004 ΑΕ: Για τη διοργάνωση των Αγώνων του 2004, συστάθηκε η Οργανωτική Επιτροπή των Ολυμπιακών Αγώνων «Αθήνα 2004 ΑΕ». Η εταιρεία, η οποία βρισκόταν υπό την κυριότητα του Ελληνικού δημοσίου, ιδρύθηκε με νόμο το 1998 και τέθηκε σε εκκαθάριση το 2005. Η βασική ευθύνη της εταιρείας ήταν ο προγραμματισμός, η οργάνωση, ο συντονισμός της προετοιμασίας και η υλοποίηση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διεξαγωγή των αγώνων της αρχαίας Ολυμπίας, αποτελούσε το κορυφαίο αθλητικό γεγονός για τον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Κατά τη διάρκεια των αγώνων σταματούσαν όλες οι διαμάχες και εχθροπραξίες μεταξύ των πόλεων, επικρατούσε, η λεγόμενη «εκεχειρία», ώστε να μπορούν οι αθλητές και οι φίλαθλοι να μπορέσουν να μετακινηθούν απρόσκοπτα και να συμμετάσχουν στους αγώνες. Οι θριαμβευτές των αγώνων («Ολυμπιονίκες»), λάμβαναν ως έπαθλο ένα στεφάνι αγριελιάς, τον «κότινο» και απολάμβαναν μεγάλες τιμές από την πόλη τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ο Ολυμπιονίκης αντιμετωπιζόταν από την πόλη του ως «αθάνατος» και για χάρη του μάλιστα γκρεμιζόταν ένα κομμάτι από τα τείχη, με τη λογική ότι εκείνος θα μπορούσε να τους προστατέψει από έναν επίδοξο εισβολέα (Λαμπροπούλου, 2021).

Οι αγώνες της Ολυμπίας διεξάγονταν κάθε τέσσερα χρόνια από το 776 π.Χ, έως το 394 μ.Χ. Από τότε κύλησαν πολλοί αιώνες, μέχρι την αναβίωση των Αγώνων και την επανατοποθέτησή τους στην κορυφή των αθλητικών γεγονότων, αυτή τη φορά για όλες τις χώρες και όλους τους λαούς της γης (Παπαμαστοράκης, 2004).

Η ίδρυση της ΔΟΕ στο Παρίσι από τον Πιερ ντε Κουμπερτέν και τον Δημήτριο Βικέλα το 1894, σηματοδότησε την αναγέννηση των Ολυμπιακών Αγώνων, οι οποίοι διοργανώθηκαν για πρώτη φορά στη σύγχρονη εποχή το 1896, στην Αθήνα. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες διεξάγονται κάθε τέσσερα χρόνια, (με εξαίρεση τις περιόδους των δύο παγκοσμίων πολέμων) σε διαφορετική πόλη και χώρα (Κουλουμπής, 2022).

Η εξέλιξη του αθλητισμού και η γέννηση ολοένα και περισσότερων αθλημάτων, διέδρυναν συνεχώς τον αριθμό των αθλημάτων που περιλαμβάνονταν στο πρόγραμμα των Αγώνων και των συμμετεχόντων αθλητών/τριών, ενώ η συνεχώς αυξανόμενη αίγλη τους, μεγιστοποίησε και τον αριθμό των συμμετεχουσών χωρών. Ταυτόχρονα υπάρχει και πολύ μεγάλο ενδιαφέρον από χώρες και πόλεις για τη διοργάνωσή τους.

Η Ελλάδα, θέλοντας να τιμήσει το ιωβηλαίο, δηλαδή τα 100 χρόνια από τη γέννηση των σύγχρονων Αγώνων, διεκδίκησε του Ολυμπιακούς Αγώνες του 1996, ώστε 100 χρόνια μετά να τους επαναφέρει στον τόπο όπου ξεκίνησαν. Ωστόσο οι ελλείψεις, τόσο σε υποδομές, όσο και του φακέλου υποψηφιότητας που παρουσίασε η ελληνική επιτροπή-όπως έγινε παραδεκτό από όσους εμπλέκονταν στη διαδικασία-, «έδωσαν» τη «χρυσή Ολυμπιάδα» του 1996 στην Ατλάντα των ΗΠΑ.

Εντούτοις, ο διακαής πόθος της ελληνικής πολιτείας για την επιστροφή των Ολυμπιακών Αγώνων στην γενέτειρα πατρίδα, λειτούργησε έτσι ώστε η ελληνική επιτροπή να ετοιμάσει, έναν πλήρη και ολοκληρωμένο φάκελο αυτή τη φορά, τον οποίο και κατέθεσε στο συνέδριο της ΔΟΕ στη Λοζάνη το 1997, διεκδικώντας τους Αγώνες του 2004. Κι αυτή τη φορά κατάφερε να πετύχει τον στόχο της, κάτι που δεν είναι καθόλου εύκολο και συνηθισμένο για μια τόσο μικρή πληθυσμιακά χώρα, να λάβει το χρίσμα από τη ΔΟΕ και την εντολή διοργάνωσης της Ολυμπιάδας του 2004.

Η διοργάνωση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων, αποτελεί ένα τεράστιο και πολύπλοκο εγχείρημα. Πρόκειται για το μεγαλύτερο γεγονός-αθλητικό και όχι μόνο-παγκοσμίως, καθώς σε αυτό εμπλέκονται δεκάδες αθλήματα, εκατοντάδες χώρες, χιλιάδες αθλητές, εκατομμύρια θεατές και δισεκατομμύρια τηλεθεατές, ενώ τα κόστη της διοργάνωσης είναι τεράστια.

Στους Ολυμπιακούς Αγώνες το 2004 στην Αθήνα, συμμετείχαν 201 χώρες (αριθμός ρεκόρ τότε), περίπου 11.100 αθλητές, σε 28 σπορ και σε 37 διαφορετικά αθλήματα. Τα αθλήματα αυτά φιλοξενήθηκαν σε 35 αγωνιστικές εγκαταστάσεις, ενώ χρησιμοποιήθηκαν και δεκάδες άλλες εγκαταστάσεις ως προπονητήρια (Κλάδης, 2018).

Πολλές από τις απαιτούμενες εγκαταστάσεις προϋπήρχαν. Κάποιες από αυτές χρειάστηκε να ανακαινιστούν πλήρως, ώστε να πληρούν τις προδιαγραφές της ΔΟΕ και των παγκόσμιων ομοσπονδιών και να ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις των αθλημάτων, αλλά και τις ανάγκες των αθλητών/τριών. Αρκετές όμως εγκαταστάσεις φτιάχτηκαν εκ του μηδενός, καθώς δεν υπήρχε κάτι αντίστοιχο. Το κόστος για τις ανακαινίσεις και τις νέες κατασκευές είναι τεράστιο και πολλές φορές δυσβάσταχτο, ειδικά για μικρές χώρες και οικονομίες όπως αυτή της Ελλάδας.

Επομένως, από αθλητικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής άποψης, είναι μείζονος σημασίας η αξιοποίηση των εγκαταστάσεων αυτών, μετά το πέρας των Αγώνων, ώστε να γίνει απόσβεση μέρους των χρημάτων που δαπανήθηκαν, αλλά και να αποτελέσουν μοχλό ανάπτυξης του αθλητισμού και του πολιτισμού. Επίσης, οι εγκαταστάσεις αυτές έχουν τεράστιο λειτουργικό κόστος, καθώς και κόστος συντήρησης, γεγονός που συνεπάγεται ότι αν δε βρεθούν τρόποι χρήσης/ αξιοποίησης που θα εξασφαλίζουν επαρκή χρηματοδότηση, τα κόστη αυτά θα βαρύνουν τον κρατικό προϋπολογισμό.

Παρότι, η μεταολυμπιακή αξιοποίηση των εγκαταστάσεων και ειδικά όσων κατασκευάστηκαν από την αρχή αποκλειστικά για τις ανάγκες των Ολυμπιακών Αγώνων, είναι ένα ζήτημα μείζονος σημασίας για όλες τις πόλεις που φιλοξένησαν Ολυμπιακούς Αγώνες, καθώς επηρεάζει τη λειτουργία των πόλεων σε αθλητικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο (καμιά φορά σε περιπτώσεις μικρών χωρών όπως η Ελλάδα, η επίδραση αυτή ξεπερνάει τα όρια της πόλης), δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός ερευνών στη χώρα μας για το συγκεκριμένο ζήτημα. Η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να αποκαλύψει στοιχεία που θα συμβάλλουν εν μέρει στην κάλυψη αυτού του κενού.

Η διοργάνωση των Αγώνων της 28ης Ολυμπιάδας στην Αθήνα, στέφθηκε από απόλυτη οργανωτική επιτυχία. Το ΟΑΚΑ, ως το μεγαλύτερο Ολυμπιακό κέντρο της χώρας, ανέλαβε το μεγαλύτερο βάρος της διοργάνωσης και διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο, ώστε την επομένη των αγώνων, τόσο ο εγχώριος όσο και ο ξένος τύπος να κάνουν λόγο για επιτυχημένους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τόσο οι εγκαταστάσεις, όσο και το προσωπικό λειτούργησαν στην εντέλεια. Ο στόχος, σε ότι αφορά τη διοργάνωση των Αγώνων είχε επιτευχθεί.

Ποια όμως θα ήταν η τύχη των εγκαταστάσεων που φιλοξένησαν τους Αγώνες μετά την φαντασμαγορική τελετή λήξης και τις διθυραμβικές δηλώσεις του τότε προέδρου της ΔΟΕ Ζακ Ρόνγκ;

Η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να αποκαλύψει σχετικά στοιχεία, εστιάζοντας σε πέντε συγκεκριμένες εγκαταστάσεις που βρίσκονται στον χώρο του ΟΑΚΑ και επιδιώκει να δώσει απαντήσεις στα εξής ερωτήματα:

- 1) Ποια η εικόνα των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ πριν και κατά τη διάρκεια των Αγώνων;
- 2) Ποια ήταν η πρόβλεψη για τη μεταολυμπιακή χρήση/αξιοποίηση των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ σύμφωνα με τον φάκελο υποψηφιότητας;
- 3) Ποια η μετα-Ολυμπιακή χρήση και πως αξιοποιούνται οι εγκαταστάσεις του ΟΑΚΑ από το τέλος των Ολυμπιακών Αγώνων μέχρι και σήμερα;

Η ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ως μεγάλο γεγονός για τη διοργανώτρια χώρα

Δίχως αμφιβολία, οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν σε παγκόσμιο επίπεδο τη σπουδαιότερη αθλητική διοργάνωση. Η διεξαγωγή των Αγώνων που πραγματοποιείται κάθε τέσσερα χρόνια, συγκεντρώνει στη διοργανώτρια χώρα εκατομμύρια θεατές, αθλητές και πολιτικούς ηγέτες όλων των χωρών. Δεν είναι υπερβολή να ισχυριστεί κανείς ότι πρόκειται για την μαζικότερη συνάντηση ανθρώπων διαφορετικών εθνικοτήτων (Κοιλούκος, 2000). Στους Αγώνες της Αθήνας το 2004, έλαβαν μέρος 6.296 αθλητές και 4.329 αθλήτριες από 201 χώρες, αριθμός που ήταν ο μεγαλύτερος μέχρι εκείνη τη στιγμή, ενώ για την κάλυψη της διοργάνωσης συμμετείχαν 21.500 εκπρόσωποι τύπου (Βασιλόπουλος, 2021).

Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στη σύγχρονη εποχή, αποτελεί μοχλό ανάπτυξης και είναι αιτία για πολλές θετικές βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες εξελίξεις, τόσο στον κοινωνικό, όσο και στον οικονομικό τομέα της διοργανώτριας χώρας, εξαιτίας της τεράστιας επένδυσης που γίνεται, της παγκόσμιας προβολής, αλλά και του γοήτρου που αποκομίζει (Στεφανίδου, 2006). Παρά το γεγονός της σύντομης διάρκειας των Αγώνων, που συνήθως δεν ξεπερνά το ένα μήνα μαζί με τους Παραολυμπιακούς, η προετοιμασία για τη διοργανώτρια χώρα αποτελεί μια μακροχρόνια και κοστοβόρα διαδικασία, που διαρκεί συνολικά επτά χρόνια.

Είναι χαρακτηριστικό, ότι ο φάκελος υποψηφιότητας που περιλαμβάνει σχεδόν τα πάντα σχετικά με τον σχεδιασμό των Αγώνων, ξεκινά να συντάσσεται περίπου δέκα χρόνια πριν τη διεκδικούμενη Ολυμπιάδα. Αμέσως μετά την εντολή ανάληψης μιας Ολυμπιάδας από τη ΔΟΕ, η διοργανώτρια χώρα έχει επτά χρόνια να υλοποιήσει όσα δεσμεύτηκε μέσω του φακέλου υποψηφιότητας. Φυσικά, πέρα από την κατασκευή ή ανακατασκευή/ανακαίνιση των απαραίτητων αθλητικών εγκαταστάσεων των Αγώνων, η χώρα οφείλει να φροντίσει και για μια σειρά από άλλα πολύ σημαντικά ζητήματα, όπως για παράδειγμα της ασφάλειας, της μετακίνησης και της διαμονής όλων όσων εμπλέκονται με τους Αγώνες (Βέττα, 2015).

Τέλος, αποτελεί βασική υποχρέωση για τη διοργανώτρια χώρα η πρόβλεψη για την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων μετά τους Αγώνες. Εξάλλου, η κληρονομιά είναι τεράστια, ενώ ο σωστός σχεδιασμός για την μεταολυμπιακή χρήση των εγκαταστάσεων, που δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο της διεξαγωγής των Αγώνων,

μπορεί να αποφέρει πολλά οφέλη που να ξεπερνούν ακόμα και το κόστος κατασκευής. Το σημαντικότερο βέβαια, είναι να μην καταλήξουν οι Ολυμπιακές εγκαταστάσεις να θεωρούνται βάρος για τη χώρα και την οικονομία της (Πολυβίου, 2013). Γιατί, αν δε μπορούν οι εγκαταστάσεις μέσα από στοχευμένες χρήσεις να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση, ώστε να καταστούν αυτόνομες οικονομικά, τότε θα εξαρτώνται από κρατικές επιχορηγήσεις επιβαρύνοντας τον προϋπολογισμό της χώρας.

2.2 Μεταολυμπιακή χρήση/αξιοποίηση αθλητικών εγκαταστάσεων

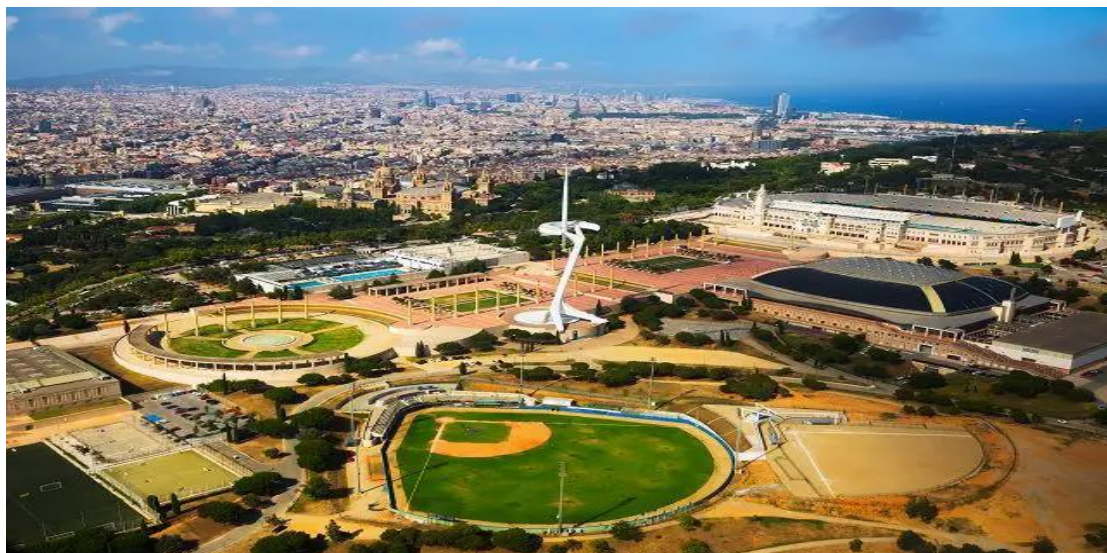
Τα χρηματικά ποσά που απαιτούνται ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων για την ανέγερση νέων αθλητικών εγκαταστάσεων ή αναβάθμιση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων είναι υπέρογκα. Η μεταολυμπιακή χρήση αυτών των αθλητικών υποδομών, αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη πρόκληση των Ολυμπιακών επιτροπών των διοργανωτριών χωρών, που σε καμία περίπτωση δεν επιθυμούν να δουν τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις να καταλήγουν σε «λευκούς ελέφαντες», δηλαδή κάτι που κοστίζει πολλά χρήματα, για να διατηρηθεί σε καλή κατάσταση, αλλά δεν έχει κανένα χρήσιμο σκοπό και δεν είναι πλέον επιθυμητό (Okada & Greysen, 2018).

Ο τρόπος χρήσης των εγκαταστάσεων είναι σημαντικό να προβλέπεται από τους διοργανωτές πολύ πριν προχωρήσουν στην κατασκευή τους. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό η απόσβεση των χρημάτων που ξοδεύτηκαν και διασφαλίζεται η Ολυμπιακή κληρονομιά των διοργανωτριών χωρών. Τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό πολλές Ολυμπιακές εγκαταστάσεις συνεχίζουν και μετά την λήξη των Αγώνων να αποφέρουν σημαντικά έσοδα. Το Ολυμπιακό πάρκο του Καναδά για παράδειγμα, εκτός από τουριστικός προορισμός και χώρος διεξαγωγής εκδηλώσεων, προσφέρει επίσης ευκαιρίες αναψυχής όπως βόλτες με αγωνιστικό έλκθηρο το οποίο χειρίζονται έμπειροι οδηγοί (Alberts, 2011). Είναι γεγονός ότι η πλειονότητα των ποδοσφαιρικών Ολυμπιακών Σταδίων ανά τον κόσμο μετά τους Αγώνες, δόθηκαν προς ενοικίαση σε μεγάλες εθνικές ομάδες. Το Παγκρήτιο στάδιο στην Ελλάδα λόγω χάρη, αποτελεί έδρα του Εργοτέλη ενώ και ο ΟΦΗ χρησιμοποιούσε την εγκατάσταση για μερικά χρόνια. Στην Ιταλία το Ολυμπιακό Στάδιο χρησιμοποιούν, τόσο η Ρόμα, όσο και η Λάτσιο, ενώ το Μαρακανά στην Βραζιλία φιλοξενεί τη Φλαμένγκο και τη Φλουμινένσε (Σόμογλου, 2021). Από την άλλη, πολλές Ολυμπιακές εγκαταστάσεις άλλαξαν εντελώς χρήση μετά τους Αγώνες. Το Ολυμπιακό Στάδιο Γαλατσίου για παράδειγμα, αποτελεί χώρο διεξαγωγής πολιτιστικών εκδηλώσεων και παραστάσεων ενώ η αρένα «Future» που βρίσκεται στο Ολυμπιακό πάρκο του Ρίο Ντε Τζανέιρο, έχει μετατραπεί σε σχολικό συγκρότημα.

Η στρατηγική των μεικτών χρήσεων, με εκσυγχρονισμό και αναμόρφωση των εγκαταστάσεων, ώστε να υλοποιούνται αναπτυξιακές επενδυτικές δραστηριότητες με διασφαλισμένη την πρόσβαση των πολιτών, μπορεί να εξασφαλίσει την αξιοποίηση των ολυμπιακών υποδομών. Η κατευθυντήρια αυτή πρόταση ίσως αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο οι Ολυμπιακές επιτροπές των διοργανωτριών χωρών θα εξασφαλίσουν την ζωτικότητα των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων (Χαραλαμπίδου, 2009).

2.3 Παραδείγματα πόλεων που έχουν διοργανώσει Ολυμπιακούς Αγώνες

2.3.1 Η περίπτωση της Βαρκελώνης

Εικόνα 1: Λόφος Μονζουίκ, Βαρκελώνη

Η Βαρκελώνη διοργάνωσε τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1992. Μια διοργάνωση, που όσον αφορά την επίδρασή της στην πόλη ακόμα μνημονεύεται, καθώς η Βαρκελώνη όχι μόνο κατάφερε να πετύχει τον στόχο της επιτυχημένης διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 1992, αλλά πέτυχε και το ακόμη πιο σπουδαίο, την εκτόξευση της δυναμικής της ως πόλη. Γενικά, η πόλη της Καταλονίας κατάφερε και να διεξάγει επιτυχημένα τους αγώνες και να μετασχηματιστεί οργανωτικά προς το καλύτερο, αλλά και να χρησιμοποιήσει την κληρονομιά των Αγώνων, ώστε να καταστεί ένας από τους πιο ελκυστικούς προορισμούς της Ευρώπης (Brunet, 1995).

Η Βαρκελώνη πριν το καλοκαίρι του 1992 δεν ήταν ανάμεσα στους δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς. Πολλές από τις περιοχές της πόλης ήταν αραιοκατοικημένες, υποβαθμισμένες και οι τιμές των ιδιοκτησιών χαμηλές, ενώ η πόλη

βασίζοταν κυρίως στη βιομηχανία. Όλα άλλαξαν με την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων στα μέσα της δεκαετίας του 80'. Η πόλη προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του εγχειρήματος που ανέλαβε, έπρεπε να βελτιωθεί. Ένας βασικός στόχος ήταν η πόλη που «είχε την πλάτη της γυρισμένη προς τη θάλασσα», να αλλάξει προσανατολισμό και να στρέψει το πρόσωπό της στη θάλασσα. Τα βιομηχανικά κτίρια που έκλειναν το παραλιακό τμήμα της κατεδαφίστηκαν, δημιουργήθηκαν περισσότερα από 3 χλμ. παραλίας και μια σύγχρονη μαρίνα. Το ολυμπιακό χωριό και το ολυμπιακό λιμάνι, άρχισαν να κατασκευάζονται στο άλλοτε παρακμιακό, μεταβιομηχανικό Πομπλ Νου. Σύγχρονες ολυμπιακές εγκαταστάσεις χτίστηκαν στον λόφο του Μονζούικ, στο Ντιαγκονάλ, στο Βαλ ντ' Εμπρόν. Το αεροδρόμιο Ελ Πρατ εκσυγχρονίστηκε και επεκτάθηκε. Περιφερειακοί δρόμοι κατασκευάστηκαν γύρω από την πόλη. Νέοι χώροι πρασίνου δημιουργήθηκαν, άλλοι αναπλάστηκαν. Χτίστηκαν 30 νέα ξενοδοχεία, τα παλιά ανακαινίστηκαν. Ιστορικά κτίρια στη Γοθική Συνοικία και το Μονζούικ αναπαλαιώθηκαν. Αυτό άλλαξε τελείως τη φυσιογνωμία της πόλης. Δεν είναι καθόλου τυχαίο, ότι πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής των Ολυμπιακών Αγώνων, ορίστηκε ο δήμαρχος της Βαρκελώνης, Πασκουάλ Μαραγκάλ (Ξενάκη, 2013).

Στόχος της Ολυμπιακής Επιτροπής της Βαρκελώνης, ήταν να δημιουργήσει εγκαταστάσεις που μετά το πέρας των Αγώνων να χρησιμοποιηθούν προς όφελος της πόλης και των κατοίκων της. Άλλωστε, η πλειονότητα των εγκαταστάσεων χρησιμοποιείται μέχρι και σήμερα. Το Ολυμπιακό Στάδιο της Βαρκελώνης για παράδειγμα, αποτελούσε μέχρι πρόσφατα έδρα της Εσπανιόλ, ενώ τη σεζόν 2023-24 και μέχρι να κατασκευαστεί το νέο «Camp Nou», το στάδιο θα φιλοξενεί την Μπαρτσελόνα (Cons, 2023). Το Ολυμπιακό κλειστό γυμναστήριο Palau Sant Jordi, χρησιμοποιείται για τη διεξαγωγή αθλητικών γεγονότων, αλλά και πολιτιστικών εκδηλώσεων και συναυλιών, ενώ οι πισίνες που φιλοξένησαν τα αγωνίσματα της κολύμβησης στους Ολυμπιακούς του 1992, χρησιμοποιούνται σήμερα από τα σχολεία της Βαρκελώνης και τους πολίτες της (Στεφανίδου, 2006).

Το παράδειγμα της Βαρκελώνης αποτελεί τη μεγαλύτερη απόδειξη του υψηλού κύρους των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων και τις επιδράσεις που μπορεί να έχει το αθλητικό αυτό γεγονός στη διοργανώτρια πόλη. Συνοψίζοντας, η δραματική μείωση στα ποσοστά της ανεργίας, η αύξηση του τουρισμού και οι διαρκείς επενδύσεις στην πρωτεύουσα της Καταλονίας, αποτελούν μερικά μόνο από τα τεράστια οφέλη που αποκόμισε η Βαρκελώνη από τη διοργάνωση της Ολυμπιάδας του 1992 (Brunet, 1995).

2.3.2 Η περίπτωση του Σίδνεϊ

Το Σίδνεϊ κέρδισε το 1993 το Πεκίνο, στη μάχη της διεκδίκησης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2000, στην ψηφοφορία που πραγματοποιήθηκε στο Μονακό (Mackay, 2014). Ένας από τους βασικούς στόχους της Ολυμπιακής Επιτροπής του Σίδνεϊ, ήταν η διεξαγωγή αγώνων φιλικών προς το περιβάλλον. Οι πρώτοι Αγώνες της νέας χιλιετίας, χαρακτηρίστηκαν ως πράσινοι Αγώνες (Green Games), καθώς η ΔΟΕ είχε ήδη θεσπίσει το περιβάλλον, ως τον τρίτο πυλώνα των Ολυμπιακών Αγώνων (μετά τον αθλητισμό και τον πολιτισμό) (Müller, 2021). Αυτό σήμαινε, πέραν όλων των άλλων, ότι όλες οι εγκαταστάσεις που θα χρησιμοποιούνταν για τους Αγώνες του 2000, θα έπρεπε να κατασκευαστούν ή να ανακαινιστούν λαμβάνοντας υπόψη όλες τις προδιαγραφές μιας βιώσιμης ανάπτυξης, με μειωμένο ενεργειακό και ανθρακικό αποτύπωμα. Η διοργάνωση της πρώτης Ολυμπιάδας για τη νέα χιλιετία, αναγέννησε την πόλη του Σίδνεϊ και έθεσε τις βάσεις για την ανάπτυξη που θα ακολουθούσε.

Από τη στιγμή που η ΔΟΕ αποφάσισε να δώσει την 27η Ολυμπιάδα στο Σίδνεϊ, οι Αυστραλοί έπρεπε να οργανωθούν και να ξεκινήσουν άμεσα τον σχεδιασμό των Αγώνων. Το πλάνο με το οποίο κερδήθηκαν οι Αγώνες, προέβλεπε την κατασκευή σύγχρονου οδικού δικτύου που θα ένωνε τα Ολυμπιακά συγκροτήματα μεταξύ τους, τη δημιουργία νέων υποδομών και σιδηροδρομικών γραμμών, αλλά και αναβάθμιση των υποβαθμισμένων περιοχών (Στεφανίδου, 2006). Μια από τις περιοχές αυτές ήταν το Homebush Bay, ένας κόλπος αποκομμένος από το κέντρο της πόλης όπου στεγάζονταν κυρίως βιομηχανικές εγκαταστάσεις και εργοστάσια. Η τοποθέτηση όμως των περισσότερων Ολυμπιακών εγκαταστάσεων στην περιοχή του κόλπου Homebush, συντέλεσε στη δημιουργία ενός μεγάλου Ολυμπιακού συγκροτήματος (Εικόνα 2), αναβαθμίζοντας αισθητά την περιοχή και εφαρμόζοντας παράλληλα το μοντέλο ανάπλασης το οποίο στόχευε να επιτύχει η Ολυμπιακή Επιτροπή του Σίδνεϊ.

Εικόνα 2: Homebush bay, Σίδνεϊ

Οι εγκαταστάσεις κατασκευάστηκαν πολύ σύντομα και οι διοργανωτές είχαν την ευκαιρία να κάνουν δοκιμαστικές διοργανώσεις πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η διοργάνωση στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία και η πόλη αποκόμισε μια σειρά από οφέλη. Η προβολή των αγώνων αύξησε σε μεγάλο βαθμό την τουριστική επισκεψιμότητα και τις επενδύσεις, ενώ η κληρονομία των αγώνων συνέβαλε στην ανάπλαση της πόλης (Πολυβίου, 2013).

Η περιοχή γύρω από το Ολυμπιακό πάρκο έχει μετατραπεί σε χώρο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, διατηρώντας παράλληλα τον αθλητικό χαρακτήρα των αγώνων, αφού καθημερινά περισσότεροι από 10.000 άνθρωποι επιλέγουν το Ολυμπιακό πάρκο του Σίδνεϊ, για να αθληθούν και να περάσουν στιγμές αναψυχής και χαλάρωσης. Σήμερα, το Ολυμπιακό κέντρο Αντισφαίρισης του Σίδνεϊ χρησιμοποιείται από δύο ομάδες Νετμπολ. Το Ολυμπιακό κολυμβητήριο, που είναι και το μεγαλύτερο κολυμβητήριο της Αυστραλίας, φιλοξενεί πολυάριθμες ετήσιες διοργανώσεις, καθώς και το ευρύ κοινό. Το κλειστό γυμναστήριο που φιλοξένησε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2000 τα αγωνίσματα της καλαθοσφαίρισης και της πετοσφαίρισης, σήμερα χρησιμοποιείται για τη διεξαγωγή μεγάλων πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκθέσεων (Voss, 2020). Τέλος, το Ολυμπιακό Στάδιο του Σίδνεϊ, φιλοξενεί δύο εξαιρετικά δημοφιλείς ομάδες του ράγκμπι (Σόμογλου, 2021).

Οι οργανωτικές ικανότητες των Αυστραλών, συντέλεσαν, ώστε το Σίδνεϊ μετά την ολοκλήρωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2000 να διαφημιστεί και να θεωρηθεί ένας ιδανικός τόπος για να ζήσει κανείς. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου το γεγονός ότι η πόλη μετά τους αγώνες προσέλκυσε μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες οι οποίες πέρα από

επενδύσεις κεφαλαίων, αποφάσισαν να εγκαταστήσουν εκεί και τα γραφεία τους. Συμπερασματικά, οι Ολυμπιακοί Αγώνες συνέβαλαν τα μέγιστα, ώστε η πόλη του Σίδνεϊ να αναγνωριστεί, να αναπτυχθεί αλλά και να αποτελέσει πόλο έλξης τουριστών, ενώ όσες εγκαταστάσεις ήταν μόνιμες, αξιοποιούνται σε μεγάλο βαθμό (Στεφανίδου, 2006).

2.3.3 Η περίπτωση του Λονδίνου

Ο πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου, χαρακτήρισε την 5 Ιουλίου του 2005, ως «Ιστορική μέρα για το Λονδίνο», ανακοινώνοντας με αυτό τον τρόπο από τη Σγκαπούρη, την ανάληψη της 30ης Ολυμπιάδας (Tran, 2005). Οι βασικοί στόχοι των διοργανωτών, ήταν η αύξηση της συμμετοχής των πολιτών στον αθλητισμό, ο αστικός μετασχηματισμός του δυτικού Λονδίνου και η ενίσχυση της βιωσιμότητας και των οικονομικών ευκαιριών στην πόλη και γενικότερα στην Αγγλία (Huet, 2021).

Η περιοχή του Λονδίνου, όπου χωροθετήθηκαν οι περισσότερες Ολυμπιακές εγκαταστάσεις ήταν η Lower Lea Valley (Εικόνα 3).

Εικόνα 3: Lower Lea Valley, Λονδίνο

Τα κύρια χαρακτηριστικά της κοιλάδας Lower Lea πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2012, ήταν η ύπαρξη αρκετών εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, η υψηλή ανεργία και η χαμηλή ποιότητα στην κατασκευή των σπιτιών (Stanley, 2014). Η Αγγλική Ολυμπιακή επιτροπή (ODA), που ανέλαβε τον σχεδιασμό των Αγώνων, θέλησε να δημιουργήσει ένα Ολυμπιακό πάρκο ανάλογο με εκείνο του Σίδνεϊ, στο οποίο να τοποθετηθεί η πλειονότητα των εγκαταστάσεων των Αγώνων, ενώ

προσπάθησε να αποφύγει τη δέσμευση πολλών στρεμμάτων γης για την κατασκευή των υποδομών των Αγώνων. Άλλωστε, στην Ολυμπιάδα του Λονδίνου προτιμήθηκαν πολλές προσωρινές εγκαταστάσεις, που αμέσως μετά τους αγώνες -και καθώς κρινόταν ότι δεν ήταν χρήσιμες για την τοπική κοινωνία- ξηλώθηκαν. Από την άλλη, οι μόνιμες κατασκευές αξιοποιήθηκαν πλήρως μετά τους Αγώνες (Πολυβίου, 2013). Το Ολυμπιακό Στάδιο του Λονδίνου για παράδειγμα αποτελεί μια εγκατάσταση πολλαπλών χρήσεων αφού εκτός του ότι αποτελεί έδρα της Γουέστ Χαμ (η αντίστοιχη συμφωνία μάλιστα είχε γίνει πριν τους Αγώνες), το στάδιο χρησιμοποιείται και για την διεξαγωγή πολλών εκδηλώσεων και συναυλιών ενώ το Ολυμπιακό κολυμβητήριο, που χρειάστηκε τρία χρόνια και 242 εκ. λίρες για να κατασκευαστεί, από το 2014 μέχρι σήμερα έχει φιλοξενήσει μεγάλες κολυμβητικές διοργανώσεις, μεταξύ άλλων και το Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα υγρού στίβου το 2016. Το Ολυμπιακό ποδηλατοδρόμιο του Λονδίνου το 2022, έγινε η πρώτη εγκατάσταση που έχει φιλοξενήσει παγκόσμιο πρωτάθλημα, κοινοπολιτειακούς, Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες, ενώ σήμερα αποτελεί μια εγκατάσταση μεικτής χρήσης την οποία επισκέπτονται περίπου 1,5 εκ. θεατές κάθε χρόνο. Η εγκατάσταση που κατά τη διάρκεια των Αγώνων φιλοξένησε τους αγώνες χειροσφαίρισης και πένταθλου, από το 2013 έχει φιλοξενήσει πάνω από 300 αθλητικά γεγονότα, μεταξύ των οποίων αγώνες τένις, μπάντμιντον, Νετμπολ, μπάσκετ και πυγμαχίας (Robert, 2022).

Το κόστος Αγώνων ήταν ιδιαίτερα υψηλό, αν αναλογιστεί κανείς ότι η προετοιμασία και η διεξαγωγή των αγώνων έγιναν στην αρχή της Ευρωπαϊκής κρίσης, ωστόσο τα οφέλη από τη διοργάνωση των Αγώνων ήταν πολύ σημαντικά. Η έμπνευση της νέας γενιάς να ασχοληθεί με τον αθλητισμό, η εξασφάλιση από Βρετανικές επιχειρήσεις περισσότερων από 60 συμβολαίων και η επίτευξη της βιωσιμότητας, αποτέλεσαν μερικά μόνο από τα άμεσα οφέλη για το Λονδίνο, που προέκυψαν από τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του 2012 (Huet, 2021).

Οι αρχές και οι δράσεις βιωσιμότητας κατά την προετοιμασία της διοργάνωσης αποτελεί την σημαντικότερη παρακαταθήκη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2012. Άλλωστε, οι διοργανωτές ενσωμάτωσαν αρχές και στόχους βιωσιμότητας σε όλους τους τομείς προγραμματισμού των Αγώνων. Ένα από τα κύρια επιτεύγματα της Ολυμπιακής Επιτροπής του Λονδίνου ήταν η δημιουργία του Ολυμπιακού πάρκου σε μολυσμένη – πριν τους Αγώνες- βιομηχανική περιοχή. Το Ολυμπιακό ποδηλατοδρόμιο κατασκευάστηκε από ξύλο 100% βιώσιμης προέλευσης, ενώ το Copper Box, η εγκατάσταση που φιλοξένησε την χειροσφαίριση και το πένταθλο κατά τη διάρκεια

των Αγώνων, κατασκευάστηκε με ανακυκλωμένο χαλκό και βοήθησε στη μείωση της χρήσης νερού κατά 40 % ανακυκλώνοντας το νερό της βροχής. Επιπρόσθετα, χάρη στις βιώσιμες πρακτικές των διοργανωτών επιτεύχθηκε η εξοικονόμηση 400.000 τόνων διοξειδίου του άνθρακα, ενώ το 62% των απορριμμάτων από τους Αγώνες, είτε επαναχρησιμοποιήθηκε, είτε ανακυκλώθηκε είτε κομποστοποιήθηκε. Τέλος, το ενεργειακό κέντρο του Ολυμπιακού Πάρκου κατασκευάστηκε και αυτό με γνώμονα τη βιωσιμότητα, με την χρησιμοποίηση καινοτόμων λεβήτων βιομάζας που καίνε θραύσματα ξύλου και άλλα βιώσιμα καύσιμα για την παροχή θέρμανσης και ψύξης σε κτίρια σε όλο το Ολυμπιακό Πάρκο (Bach, 2014). Όλα τα έργα ενθάρρυναν τους ανθρώπους να υιοθετήσουν πιο βιώσιμους τρόπους ζωής, από την καλλιέργεια τροφής και τη μείωση κατανάλωσης της ενέργειας, έως την αύξηση της μετακίνησης με το περπάτημα και το ποδήλατο.

2.4 Η τάση για χρησιμοποίηση προσωρινών εγκαταστάσεων

Τα πρώτα προβλήματα σχετικά με το υψηλό κόστος της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, άρχιζαν να εμφανίζονται από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Μονάχου το 1972. Η πόλη της Βαυαρίας ήταν αρκετά μικρότερη σε σχέση με τις πόλεις που είχαν διοργανώσει τους σπουδαιότερους Αγώνες μέχρι τότε και για τον λόγο αυτό εκφράστηκαν οι φόβοι για σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις (Chappelet, 2015). Η λύση στο πρόβλημα είχε δοθεί από τον ίδιο τον εμπνευστή των Αγώνων, Πιερ Ντε Κουμπερτέν μισό αιώνα πριν, όταν τόνιζε την αναγκαιότητα της κατασκευής προσωρινών, αντί για μόνιμων εγκαταστάσεων (Smith, 2014).

Η τάση των Ολυμπιακών Επιτροπών των διοργανωτριών χωρών να επιλέγουν την κατασκευή προσωρινών εγκαταστάσεων αντί για μόνιμων, αποτελεί την απάντηση στο γιγαντιαίο κόστος που απαιτεί η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα παραδείγματα άλλωστε των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων που κατέληξαν να αποτελούν «λευκούς ελέφαντες» δηλαδή περιττές κατασκευές, αλλά και ακριβές στην συντήρησή τους, είναι πολλά και δεν τα συναντάμε μόνο στην Ελλάδα. Ένας τρόπος να αποφευχθεί το πρόβλημα της εγκατάλειψης των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων είναι να προβλεφθεί από πριν τόσο η τελική χρήση της κατασκευής, όσο και ο τελικός χρήστης (Smith, 2014).

Το Ναγκάνο της Ιαπωνίας, που ανέλαβε την διοργάνωση των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων του 1998, περιόρισε στο ελάχιστο τις κατασκευαστικές εργασίες επιλέγοντας

προσωρινές κυρίως εγκαταστάσεις πολλαπλών χρήσεων. Το πάρκο Καζακόσι αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα εγκατάστασης πολλαπλών χρήσεων, αφού εκεί φιλοξενούνται διάφορα αθλήματα όπως, τένις, μπέιζμπολ, ποδόσφαιρο, κέρλινγκ, ice-skating και ice-hockey (Hanson, 2021). Τα οφέλη από την προώθηση των προσωρινών εγκαταστάσεων δε σχετίζονται μόνο με την εξοικονόμηση χρημάτων, αλλά δίνουν και την ευκαιρία για εφαρμογή καινοτόμων ιδεών, ενθαρρύνοντας την αποτελεσματικότητα μέσω της πράσινης οικονομίας. Το Λονδίνο αποτέλεσε την πρώτη διοργανώτρια πόλη θερινών Ολυμπιακών Αγώνων που στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην ανοικοδόμηση προσωρινών εγκαταστάσεων, αφού οι μη μόνιμες κατασκευές ήταν τόσες, όσες χρησιμοποίησαν οι τρεις προηγούμενες Ολυμπιάδες μαζί (Smith, 2014).

Το μεγαλύτερο ίσως λάθος της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής κατά την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, ήταν η λογική της κατασκευής μόνιμων εγκαταστάσεων. Οι πιέσεις των επιμέρους ομοσπονδιών των αθλημάτων να φτιαχτούν μόνιμες εγκαταστάσεις που θα βοηθούσαν στην ανάπτυξη των αθλημάτων τους μετά τους Αγώνες, ανάγκασε τους διοργανωτές να αλλάξουν τα πλάνα των προσωρινών κατασκευών και να προχωρήσουν στη δημιουργία μόνιμων σταδίων, που ήταν αμφίβολο αν θα μπορούσαν να αποσβέσουν το κόστος κατασκευής αλλά και συντήρησης τους (Ντάνου, 2017).

2.5 Νομοθετικό πλαίσιο της αξιοποίησης των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων

Στις 6 Ιουνίου του 2005, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της κυβέρνησης ο νόμος 3342/2005, που αφορούσε τον τρόπο της αξιοποίησης των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων γενικά, αλλά και ανά περίπτωση, με τίτλο «βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνική αξιοποίηση των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων, αδειοδότηση, χρήσεις, λειτουργίες τους- Διάρθρωση, οργάνωση και λειτουργία Γενικής Γραμματείας και Ολυμπιακής Αξιοποίησης» .

Στα σημαντικότερα σημεία του νόμου και συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο, καθορίζονται οι τρόποι αδειοδότησης των ολυμπιακών εγκαταστάσεων, είτε σε ότι αφορά την επισκευή, μετασκευή, εκσυγχρονισμό ή και επέκτασης μιας εγκατάστασης (κεφάλαιο Α', άρθρο 2 του νόμου 3342/2005), είτε ακόμα και την τοποθέτηση προσωρινών κατασκευών για την εξυπηρέτηση πρόσκαιρων, βραχυχρόνιων εκδηλώσεων όπως συναυλίες ή εκθέσεις (άρθρο 4α του νόμου).

Στο δεύτερο κεφάλαιο του νόμου, με τίτλο «χρήσεις Ολυμπιακών εγκαταστάσεων», καθορίζονται δύο είδη χρήσεων: η αθλητική χρήση όλων των εγκαταστάσεων και η περιστασιακή βραχυχρόνια εμπορική χρήση στους αμιγώς αθλητικούς χώρους (κεφάλαιο Β', άρθρο 10 του νόμου 3342/2005). Στο άρθρο 11 του ίδιου νόμου αναφέρονται αναλυτικά οι δυνατότητες χρήσης του Ολυμπιακού Αθλητικού Κέντρου Αθηνών. Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη παράγραφο αναφέρεται η χωροθέτηση Ολυμπιακού περιπάτου με ελεύθερη πρόσβαση για το κοινό. Στη δεύτερη παράγραφο, προβλέπονται τρεις διαφορετικοί τρόποι χρήσης των εγκαταστάσεων και των χώρων του συγκροτήματος πέρα από την αθλητική χρήση για την οποία κατασκευάστηκαν. Ο πρώτος τρόπος αφορά την κατασκευή εμπορικών καταστημάτων, χώρων εστίασης κοινού και γενικότερα εμπορικές χρήσεις των μόνιμων εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ. Ο δεύτερος τρόπος αφορά τη χρήση των εγκαταστάσεων ως προπονητικά κέντρα και αθλητικών κοιτώνων και η τρίτη εναλλακτική, προβλέπει τη διοργάνωση εκθέσεων.

Τέλος, στο άρθρο 39 του νόμου αναφέρεται η δυνατότητα των Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου, όπως το ΟΑΚΑ, να παραχωρήσουν τους χώρους τους για επιχειρηματική εκμετάλλευση σε εταιρείες των οποίων η πλειονότητα των μετοχών να ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο και με την προϋπόθεση όμως, ότι το 50 % των εσόδων να δίνεται στα Ν.Π.Ι.Δ για την κάλυψη των λειτουργικών τους εξόδων.

2.6 Ιστορική αναδρομή του ΟΑΚΑ

Το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών, έλαβε την ονομασία του από τον θρύλο του Ελληνικού Αθλητισμού Σπύρο Λούη, ο οποίος αναδείχθηκε νικητής του πρώτου Μαραθωνίου δρόμου στην πρώτη σύγχρονη Ολυμπιάδα του 1896 στην Αθήνα. Βρίσκεται στο Μαρούσι, 20χλμ. μακριά από το κέντρο των Αθηνών και η συνολική έκταση του αθλητικού συγκροτήματος ανέρχεται στα 1.000 στρέμματα (oaka.com.gr., n.d).

Η τελετή θεμελίωσης πραγματοποιήθηκε στις 8 Ιανουαρίου του 1982 από τον Πρωθυπουργό της χώρας, μέσα σε κλίμα συγκίνησης, αφού επρόκειτο για το σπουδαιότερο αθλητικό έργο στην Ελλάδα. Στόχος της κατασκευής του ΟΑΚΑ ήταν η σταδιακή δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων, που στο μέλλον θα ήταν σε θέση να φιλοξενήσουν και πάλι τους Ολυμπιακούς αγώνες στη χώρα μας. Τα εγκαίνια του συγκροτήματος πραγματοποιήθηκαν την εναρκτήρια ημέρα του 13ου Πανευρωπαϊκού Πρωταθλήματος στίβου, στις 6 Σεπτεμβρίου του 1982.

Η εταιρεία που ανέλαβε να κατασκευάσει το μεγάλο αυτό έργο, ήταν η Γερμανική εταιρεία Weidleplan, με βασικούς αρχιτέκτονες τους H.Stalhout, Fr Herre και Δημ. Ανδρικόπουλο (Ντόκας, 2010). Στο πέρασμα των χρόνων ακολούθησαν οι κατασκευές, που μαζί με το κεντρικό Στάδιο, αποτελούν τις 5 μεγαλύτερες εγκαταστάσεις του ΟΑΚΑ. Η αρχή έγινε με το Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο και το Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου, τα οποία πλαισίωσαν πρώτα το Κεντρικό Στάδιο, το 1991. Στη συνέχεια, κατασκευάστηκε το 1995 το Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Αθλοπαιδιών και το Ολυμπιακό συγκρότημα του Αμαρουσίου ολοκληρώθηκε με την κατασκευή του Ολυμπιακού Κέντρου Αντισφαίρισης το 2004. Η ανάπλαση του ΟΑΚΑ από τον Ισπανό αρχιτέκτονα Santiago Calatrava ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, μετέτρεψε το συγκρότημα σε ένα από τα εντυπωσιακότερα της Ευρώπης.

Το ΟΑΚΑ, σύμφωνα με τον σχεδιασμό της Ολυμπιακής Επιτροπής Αθήνα 2004, αποτελούσε το ένα από τα τέσσερα βασικά κέντρα των Ολυμπιακών Αγώνων. Στο μεγαλύτερο Ολυμπιακό συγκρότημα της χώρας πραγματοποιήθηκαν τα περισσότερα Ολυμπιακά αγωνίσματα, καθώς και οι τελετές έναρξης και λήξης (Οικονόμου, 2015).

III ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 Είδος έρευνας

Η παρούσα πτυχιακή, είναι μια μελέτη περίπτωσης (case study) και για την πραγματοποίησή της χρησιμοποιήθηκε η ερευνητική μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου (content analysis).

3.2 Δείγμα που χρησιμοποιήθηκε

Για τη διερεύνηση του θέματος της μεταολυμπιακής αξιοποίησης των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων επιλέχθηκε η μελέτη περίπτωσης των εγκαταστάσεων: α) Κεντρικό Στάδιο, β) Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο γ) Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου, δ) Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Αθλοπαιδιών και ε) Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης, του ΟΑΚΑ.

3.3 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας μελέτης, ήταν η αποκάλυψη στοιχείων που σχετίζονται με την μετα-ολυμπιακή χρήση και αξιοποίηση των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού αναζητήθηκε απάντηση στα εξής ερευνητικά ερωτήματα : (α) Ποια η εικόνα των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ πριν και κατά τη διάρκεια των αγώνων; (β) Ποια ήταν η πρόβλεψη για τη μεταολυμπιακή χρήση των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ σύμφωνα με το φάκελο υποψηφιότητας; (γ) Πως αξιοποιούνται οι εγκαταστάσεις του ΟΑΚΑ από το τέλος των Ολυμπιακών Αγώνων μέχρι και σήμερα;

3.4 Ερευνητική διαδικασία

Για να διεξαχθεί η έρευνα, προσδιορίστηκε αρχικά το θέμα και ο στόχος της έρευνας. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε αναζήτηση συναφών με τη μελέτη ευρημάτων και επεξεργασία των θεωρητικών προσεγγίσεων του θέματος. Έπειτα, επιχειρήθηκε η διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων που κατευθύνουν τις έρευνες, ενώ η ερευνητική διαδικασία ολοκληρώνεται με την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων.

3.5 Μέσα και διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η ερευνητική διαδικασία της παρούσας πτυχιακής περιλάμβανε αρχικά αναζήτηση πληροφοριών από αντίστοιχες εργασίες άλλων περιπτώσεων, συλλογή σχετικών με το θέμα πληροφοριών από δημοσιευμένα άρθρα και μελέτες και ανασκόπηση της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης επισκέψεις στις εγκαταστάσεις και συζητήσεις με τους υπευθύνους των εγκαταστάσεων, με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών.

Τέλος πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στη βιβλιοθήκη της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής και μελέτη του φακέλου υποψηφιότητας «Αθήνα 2004».

3.6 Περιορισμοί έρευνας

Η έρευνα για τη μεταολυμπιακή χρήση Ολυμπιακών εγκαταστάσεων, περιορίζεται στη μελέτη της περίπτωσης του ΟΑΚΑ και των πέντε μεγαλύτερων εγκαταστάσεων του και επομένως τα συμπεράσματα της έρευνας δε μπορούν να γενικευθούν.

IV. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση των στοιχείων της έρευνας, προέκυψαν τα παρακάτω αποτελέσματα.

4.1 1ο Ερευνητικό ερώτημα: Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα διερευνούσε την εικόνα των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ πριν και κατά τη διάρκεια των αγώνων.

4.1.1 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΙΟ

Το Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο (Εικόνα 4), αποτελεί μια μόνιμη εγκατάσταση του ΟΑΚΑ, χωροθετημένο στο νοτιοδυτικό μέρος της Αθήνας σε απόσταση 18 χλμ. από το κέντρο και 22,7 χλμ. από το λιμάνι του Πειραιά.

Εικόνα 4: Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο ΟΑΚΑ

Η κατασκευή της Ολυμπιακής αυτής εγκατάστασης πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της φιλοξενίας των Μεσογειακών Αγώνων του 1991 από την Αθήνα. Η κεντρική είσοδος της εγκατάστασης βρίσκεται επί της Λεωφόρου Σπύρου Λούη και διαθέτει περιφραγμένο πάρκινγκ 250 θέσεων. Η συνολική έκταση του χώρου αποτελεί το 6,2 % της συνολικής έκτασης του ΟΑΚΑ. Η χωρητικότητα της εγκατάστασης φτάνει τις 5.000 θέσεις, από τις οποίες οι 3.100 αποτελούν θέσεις θεατών, 1.500 θέσεις δημοσιογράφων και 400 θέσεις επισήμων.

Τεχνικά χαρακτηριστικά πίστας

Η πίστα του Ποδηλατοδρομίου είναι κατασκευασμένη από το αφρικάνικο είδος ξύλου, Afzelia και αποτελεί μια από τις πιο γρήγορες πίστες του κόσμου

- Περιφέρεια μήκους: 250 μ.
- Πλάτος: 7μ.
- Κλίση ευθείας: 13 μοίρες
- Βιράζ: 45 μοίρες

Το Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο πριν την Περίοδο των Ολυμπιακών αγώνων. Σύμφωνα με τον Φάκελο Υποψηφιότητας που κατάθεσε η ΕΟΕ στο Συνέδριο της ΔΟΕ για την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, το υπαίθριο Ποδηλατοδρόμιο που κατασκευάστηκε το 1991 δε χρειαζόταν παρεμβάσεις. Ωστόσο, μετά τους αγώνες της Ατλάντα το 1996, η Παγκόσμια Ομοσπονδία Ποδηλασίας, διαπίστωσε ότι οι καιρικές συνθήκες επηρέαζαν την ομαλή διεξαγωγή των αγώνων. Για τον λόγο αυτό, αποφασίστηκε αρχής γενομένης από την Ολυμπιάδα του Σίδνεϊ τα αγωνίσματα της ποδηλασίας πίστας να διεξάγονται σε κλειστά στάδια.

Έτσι, προκειμένου να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα που προέκυψαν στο άθλημα της Ποδηλασίας, η ΕΟΕ ανέθεσε στον Ισπανό αρχιτέκτονα Santiago Calatrava την κατασκευή στέγης. Η ανακατασκευή ολοκληρώθηκε στις 30 Μαΐου του 2004 και το αποτέλεσμα ήταν εντυπωσιακό, αφού ο χαρισματικός αρχιτέκτονας δημιούργησε μια δίδυμη στέγη με εκείνη του Ολυμπιακού Σταδίου (Σούλης & Γαρδίκας, 2013).

Το Ποδηλατοδρόμιο στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004

Στο Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο του ΟΑΚΑ διεξήχθησαν όλα τα αγωνίσματα της ποδηλασίας πίστας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Συνολικά, στο Στάδιο από τις 20 έως τις 26 Αυγούστου του 2004 πραγματοποιήθηκαν 12 αγωνίσματα, 8 αντρών και 4 γυναικών. Οι προβλέψεις ότι η πίστα του σταδίου θα ήταν αργή, σύντομα διαψεύστηκαν, αφού κατά τη διάρκεια των 6 ημερών που διήρκεσαν οι αγώνες καταρρίφθηκαν 5 παγκόσμια και 6 Ολυμπιακά ρεκόρ.

4.1.2 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΡΟΥ ΣΤΙΒΟΥ

Το συγκρότημα του Κολυμβητηρίου (Εικόνα 5), ολοκληρώθηκε όπως και το Ποδηλατοδρόμιο, το 1991, καταλαμβάνοντας 70 στρέμματα μέσα στο Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών “Σπύρος Λούης”.

Εικόνα 5: Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου ΟΑΚΑ

Η εγκατάσταση αποτελείται από ένα κλειστό και ένα ανοιχτό κολυμβητήριο, τα οποία κατασκευάστηκαν με σκοπό αρχικά να φιλοξενήσουν τους Μεσογειακούς αγώνες του 1991, ενώ αργότερα με την απαραίτητη αναβάθμιση, φιλοξένησαν με μεγάλη επιτυχία και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 (φάκελος υποψηφιότητας Αθήνα 2004, τόμος 2, σελ.4, αρχείο Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής).

Ανοιχτό κολυμβητήριο

Εικόνα 6: Ανοιχτό Κολυμβητήριο ΟΑΚΑ

Το ανοιχτό κολυμβητήριο του ΟΑΚΑ (Εικόνα 6), περιλαμβάνει:

- 1 ανοικτή αγωνιστική πισίνα, 10 διαδρομών, διαστάσεων 50μ.Χ 25μ.Χ 2μ. βάθος.
- 1 ανοικτό καταδυτήριο, διαστάσεων 25μ. Χ 21μ.Χ 5μ. βάθος, με βατήρες 1μ., 3μ., 5μ., και 7,5μ.
- 1 κλειστή μικρή οκταγωνική πισίνα προθερμάνσεως για καταδύτες
- Ηλεκτρονικό πίνακα
- Χωρητικότητα 8.000 θέσεις.
- Στην εξέδρα υπάρχουν 500 θέσεις για δημοσιογράφους του γραπτού και ηλεκτρονικού Τύπου.

Βοηθητικοί χώροι του κολυμβητηρίου:

- Αίθουσα τύπου για 250 άτομα
- Κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης
- 2 σκοτεινοί θάλαμοι για εμφάνιση φωτογραφιών
- Γραφεία που χρησιμοποιούν διάφορες ομοσπονδίες και φορείς
- Μπαρ κεντρικό, ενώ κατά της διάρκεια των αγώνων λειτουργούν μπαρ και σε χώρους πίσω από τις εξέδρες.
- Ανελκυστήρας για Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες (ΑΜΕΑ), ώστε να έχουν πρόσβαση πίσω από τις εξέδρες
- Ανελκυστήρας στους πύργους των καταδύσεων
- Παρκινγκ 100 θέσεων

- 7 είσοδοι: 3 κεντρικές για τη διοίκηση του κολυμβητηρίου, τους δημοσιογράφους, τους επισήμους και τους αθλητές και 4 για τους φιλάθλους.

Κλειστό κολυμβητήριο

Εικόνα 7: Κλειστό Κολυμβητήριο ΟΑΚΑ

Το κλειστό κολυμβητήριο του ΟΑΚΑ (Εικόνα 7) περιλαμβάνει:

- 1 κλειστή αγωνιστική πισίνα, 8 διαδρομών, διαστάσεων 50μ. X 21μ. X 2μ. βάθος
- 1 κλειστή πισίνα προθερμάνσεως, διαστάσεων 25μ. X 12,5μ X 1,80μ. βάθος
- 1 κλειστό καταδυτήριο, διαστάσεων 25μ. X 12,5μ. X 5μ. βάθος, με βατήρες 1μ., 3μ., 5μ., 7,5μ. και 10μ.
- 1 κλειστή πολυγωνική πισίνα προθερμάνσεως για καταδύτες
- 1 ανοικτή πισίνα προπονήσεως–αγωνιστική, 8 διαδρομών, διαστάσεων 50μ. X 21μ. X 2μ. βάθος
- 1 ανοικτή πισίνα εκμαθήσεως για παιδιά, διαστάσεων 10μ. X 10μ. X 0,70-0,90μ. βάθος
- 1 ανοικτή πισίνα συγχρονισμένης κολύμβησης, διαστάσεων 25μ. X 33μ. X 2μ. βάθος (νέα κατασκευή, χωρητικότητας 800 θέσεων)
- Ηλεκτρονικό πίνακα
- 4 πυλώνες στους οποίους στηρίζεται η σκεπή. Η απόσταση μεταξύ πυλώνων είναι 108μ., που είναι το μεγαλύτερο άνοιγμα στον κόσμο
- Χωρητικότητα 5.500 θέσεων
- Στην εξέδρα υπάρχουν 1.300 δημοσιογραφικές θέσεις για τον γραπτό και ηλεκτρονικό Τύπο

Βοηθητικοί χώροι του κολυμβητηρίου

- Αίθουσα για πρώτες βοήθειες
- Αίθουσα για μικρές χειρουργικές επεμβάσεις κατά τη διάρκεια των αγώνων
- Αίθουσα φυσικοθεραπείας
- Αίθουσα ντόπινγκ κοντρόλ
- Αίθουσα χρήσης, ως καρδιολογικό και παθολογικό ιατρείο, αλλά και όποια άλλη ειδικότητα χρειαστεί κατά τη διάρκεια των αγώνων
- Αίθουσα γυμναστικής με βάρη
- Αίθουσες μασάζ σε κάθε αποδυτήριο
- Δύο σάουνες
- Αποδυτήρια με ντους
- Αίθουσα με τραμπολίνο για προπόνηση των καταδυτών
- Αίθουσα με καθρέφτες και μπάρες για την προπόνηση των αθλητριών της συγχρονισμένης κολύμβησης
- Αίθουσα τύπου 200 ατόμων
- Κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης
- 2 σκοτεινοί θάλαμοι
- Μπαρ (κεντρικό), ενώ μικρά μπαρ λειτουργούν κατά τη διάρκεια των αγώνων πίσω από τις εξέδρες
- Ανελκυστήρας στους πύργους καταδύσεων
- Πάρκινγκ 200 θέσεων

Το Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου στους Αγώνες του 2004

Το Κέντρο Υγρού Στίβου του ΟΑΚΑ, στο οποίο διεξήχθησαν συνολικά 38 αθλητικά γεγονότα, δέχτηκε δριμύτατη κριτική κατά την περίοδο των αγώνων. Ο λόγος ήταν η μη εκπλήρωση της κατασκευής στέγης στο ανοιχτό κολυμβητήριο που θα προστάτευε τόσο τους αθλητές, όσο και τους θεατές από τις ακτίνες του καυτού Αυγουστιάτικου ήλιου της Αθήνας (Comings, 2012). Ωστόσο, η εγκατάσταση που κόστισε συνολικά 26,7 εκατομμύρια ευρώ (Παπαντωνίου, 2003), έλαβε τελικά άδεια λειτουργίας από την Παγκόσμια Κολυμβητική Ομοσπονδία και διεξήχθησαν επιτυχημένα όλα τα αθλήματα. Συγκεκριμένα, στο Κολυμβητικό αυτό συγκρότημα από τις 14 μέχρι και τις 21 Αυγούστου, πραγματοποιήθηκαν όλα τα αγωνίσματα της κολύμβησης, της υδατοσφαίρισης, των καταδύσεων και της συγχρονισμένης κολύμβησης, γεγονός που συνέβη για πρώτη φορά σε Ολυμπιακή διοργάνωση.

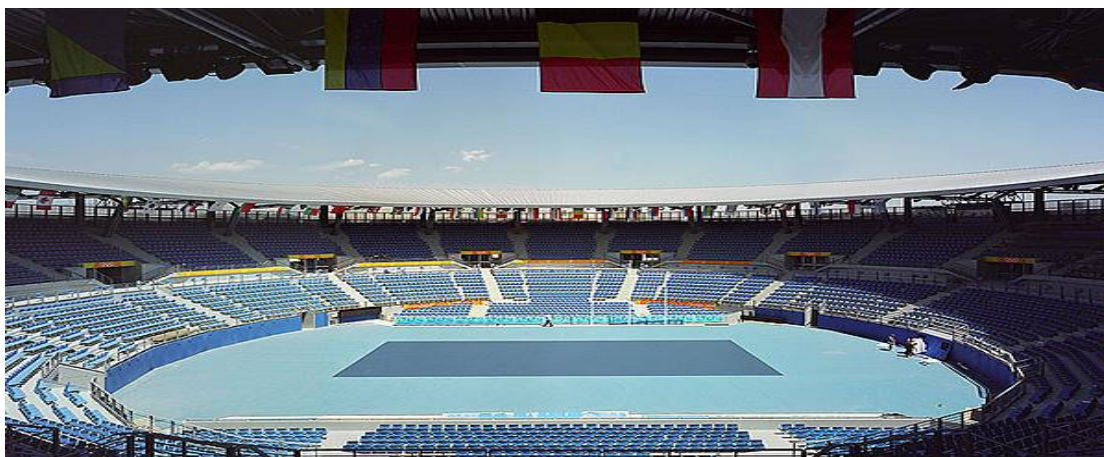
4.1.3 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΗΣ

Το Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης (Εικόνα 8), αποτελεί τμήμα του ΟΑΚΑ “Σπύρος Λούης” και καταλαμβάνει επιφάνεια 70 στρεμμάτων. Κατασκευάστηκε το 1990 και ανακαινίστηκε πλήρως ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Περιλαμβάνει συνολικά 16 γήπεδα τένις, από τα οποία το μεγαλύτερο είναι το Κεντρικό Γήπεδο με συνολική χωρητικότητα που φτάνει τα 8.600 άτομα.

Εικόνα 8: Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης ΟΑΚΑ

Το Κεντρικό Γήπεδο Αντισφαίρισης του ΟΑΚΑ

Εικόνα 9: Κεντρικό Γήπεδο Αντισφαίρισης ΟΑΚΑ

Στο επίπεδο μηδέν υπάρχουν πέντε εισοδοι που οδηγούν στην εγκατάσταση

- Είσοδος Αθλητών.
- Είσοδος Διαιτητών – Κριτών.
- Είσοδος Επισήμων.
- Είσοδος Δημοσιογράφων.
- Είσοδος Προσωπικού

Στο επίπεδο –1 του σταδίου υπάρχουν οι παρακάτω χώροι:

- Χώρος υποδοχής παικτών.
- Αίθουσα Διοίκησης Αγώνων.
- Αποδυτήρια αθλητών με ντους, ερμάρια και αίθουσα μασάζ.
- Αίθουσες φυσιοθεραπείας.
- Αίθουσα πλεξίματος ρακετών.
- Γυμναστήριο.
- Αίθουσα ελέγχου ντόπινγκ κοντρόλ.
- Ιατρείο αθλητών.
- Γραφείο ασφαλείας CCTV (κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης)-Τηλεφωνικό Κέντρο.
- Δωμάτιο εξοπλισμού συστήματος ανακοινώσεων.
- Γραφείο ελέγχου αποτελεσμάτων.
- Χώροι γραφείων.
- Αίθουσες συσκέψεων.
- Καθιστικό Διαιτητών-Κριτών.
- Αποδυτήρια Διαιτητών-Κριτών.
- Χώροι Γραφείων Διεύθυνσης Τύπου.
- Αίθουσα Συνέντευξης Τύπου για 120 άτομα.
- 2 Αίθουσες Συνεντεύξεων 30 ατόμων.
- Αίθουσα εργασίας Εκπροσώπων Τύπου για 260 άτομα.
- Τάφρος Φωτογράφων.
- Χώροι για Αστυνομία.
- Αποθήκες.
- Αίθουσα προετοιμασίας απονομής μεταλλίων.
- Αποθηκευτικός χώρος βάρων και σημαιών.
- Αποθηκευτικός χώρος μεταλλίων.
- Χώροι υγιεινής.
- Χώροι υγιεινής ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Ανελκυστήρες.

Στο επίπεδο 1 του σταδίου υπάρχουν οι εξής χώροι:

- Χώροι γραφείων.
- Καθιστικό Επισήμων με εξώστη και χώρο υποστήριξης catering.
- Εστιατόριο κοινού με εξώστη και χώρο υποστήριξης catering.
- Καθιστικό αθλητών και Εστιατόριο με εξώστη.
- Χώροι υγιεινής.
- Χώροι υγιεινής ατόμων με ειδικές ανάγκες.
- Ανελκυστήρες.

Στο επίπεδο μηδέν του περιβάλλοντος χώρου και πλησίον των γηπέδων προπόνησης υπάρχει βοηθητικό χώρος αποδυτηρίων ο οποίος διαθέτει τουαλέτες και ντους

Το Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης στους Ολυμπιακούς του 2004

Κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, όλα τα αγωνίσματα της αντισφαίρισης πραγματοποιήθηκαν στο Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης του ΟΑΚΑ. Συνολικά διεξήχθησαν τέσσερις διοργανώσεις σε διάστημα 8 ημερών (από τις 15 έως τις 22 Αυγούστου) με τη συμμετοχή 172 αθλητών και αθλητριών. Από τα 16 γήπεδα τα 6 αποτέλεσαν προπονητικά γήπεδα και τα 10 χρησιμοποιήθηκαν για τις ανάγκες των αγώνων. Στο κεντρικό γήπεδο (8.600 θέσεις) και στα Γήπεδα 1 (4.000 θέσεις) και 2 (2.000 θέσεις), διεξήχθησαν οι σημαντικότεροι αγώνες των τουρνουά.

4.1.4 ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΤΗΡΙΟ ΑΘΛΟΠΑΙΔΙΩΝ

Το Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο του ΟΑΚΑ (Εικόνα 10), κατασκευάστηκε το 1995 και έχει χωρητικότητα 18.500 θεατών και 300 δημοσιογράφων. Αποτελείται από δυο ανεξάρτητα αλλά συνδεδεμένα κτήρια, το προπονητήριο και την κεντρική αρένα, και θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα κλειστά γυμναστήρια της Ευρώπης (Σούλης & Γαρδίκας, 2013).

Εικόνα 10: Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο ΟΑΚΑ

Το Κλειστό Γυμναστήριο του ΟΑΚΑ διαθέτει:

- 4 ηλεκτρονικούς πίνακες (2 αποτελεσμάτων και 1 παραγωγής εικόνας βίντεο)
- 45 θύρες για φιλάθλους, 2 για ομάδες, 2 για επίσημους και 1 για δημοσιογράφους.
- Ιατρείο (λειτουργεί κατά τη διάρκεια των αγώνων).
- Αίθουσα για ντόπινγκ κοντρόλ.
- 10 συγκροτήματα αποδυτηρίων με ντους, τουαλέτα και χώρο για μασάζ.
- Κέντρο τύπου (κυρίως αίθουσα 500τ.μ., αίθουσα συνεντεύξεων 100 τ.μ., 2 γραφεία).
- 18 κυλικεία για τους φιλάθλους, 1 για επίσημους και 1 για τους δημοσιογράφους.
- ηλεκτρονικό κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης
- πρόσβαση για ΑΜΕΑ σε όλες τις θύρες του μεσαίου διαζώματος.
- Παρκινγκ 870 θέσεων και 40 θέσεων VIP.
- Αίθουσα τύπου : 30μ. X 21μ.
- Αίθουσα συνεντεύξεων επιπέδου 0 : 14,30μ. X 7,30μ.

Αίθουσες Προπονήσεων:

- Αίθουσα 1: Διαστάσεις 36,60μ. X 18,20μ.
- Αίθουσα 2 : Διαστάσεις 31,70μ. X 17,80μ.
- Αίθουσα 3: Διαστάσεις 31,70μ. X 17,80μ.
- Αίθουσα 4: Διαστάσεις 36,60μ. X 18,20μ.

Το Κλειστό γυμναστήριο στους Ολυμπιακούς του 2004

Η εγκατάσταση του Κλειστού Γυμναστηρίου έπρεπε να αναβαθμιστεί, ώστε να μπορέσει να φιλοξενήσει το καλοκαίρι του 2004 τα Ολυμπιακά αθλήματα της Ενόργανης Γυμναστικής και του Τραμπολίνου. Τα έργα αναβάθμισης του κτηρίου, που κόστισαν 9,1 εκ. €, περιλάμβαναν μεταξύ άλλων βελτίωση του φωτισμού του αγωνιστικού χώρου. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα και στην εγκατάσταση διοργανώθηκαν με μεγάλη επιτυχία οι τελικοί αγώνες Καλαθοσφαίρισης, η Ενόργανη Γυμναστική και το Τραμπολίνου. Το διάστημα 14-19 Αυγούστου και το διάστημα 22-24 του ίδιου μήνα, τα αγωνίσματα της Γυμναστικής παρακολούθησαν πάνω από 100.000 θεατές.

4.1.5 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Το Κεντρικό Ολυμπιακό Στάδιο (Εικόνα 11), αποτελεί την πρώτη εγκατάσταση που κατασκευάστηκε στο ΟΑΚΑ. Ο σχεδιασμός του σταδίου πραγματοποιήθηκε το 1979, ενώ το 1982 και με αφορμή την διεξαγωγή του 13ου Ευρωπαϊκού πρωταθλήματος στίβου που διοργάνωσε η Ελλάδα, έγιναν τα εγκαίνια του σταδίου. Έκτοτε, το στάδιο έχει ζήσει μεγάλες στιγμές με κορυφαία όλων την φαντασμαγορική τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Εικόνα 11: Κεντρικό Ολυμπιακό Στάδιο ΟΑΚΑ

Περιγραφή του Κεντρικού σταδίου

1. Αγωνιστικός Χώρος

- Γήπεδο ποδοσφαίρου 105μ.μήκος X 68μ. πλάτος
- Στίβος 400μ. με 9 διαδρομές.
- 4 βαλβίδες άλματος επί κοντώ.
- 5 βαλβίδες για σφαιροβολία.
- 2 διάδρομοι για ακοντισμό.
- 2 βαλβίδες για δισκοβολία (η 1 είναι με υποδοχές κλωβού – με μειωτήρα μετατρέπεται σε βαλβίδα σφυροβολίας).
- 6 σκάμματα άλματος μήκους και τριπλούν.
- 2 σκάμματα άλματος σε ύψος.
- 2 ηλεκτρονικοί πίνακες.

2. Χωρητικότητα

- Θεατές : 69.618.
- Σουίτες επισήμων 14
- Θέσεις δημοσιογράφων (γραπτού – ηλεκτρονικού τύπου): 480.
- Είσοδοι (στον αγωνιστικό χώρο) 2.
- Παρκινγκ 3.
- Σουίτες επισήμων : 14
- Σουίτες με υποδομή για τηλεοπτικές μεταδόσεις :2.
- Σουίτα Ασφάλειας :1

3. Χώροι Αθλητών

- Χώρος συγκέντρωσης αθλητών.
- Αποδυτήρια αθλητών (3).
- Λουτρά.
- Προπονητές/ μασάζ.
- Σάουνα
- Χώρος προθέρμανσης με 4 διαδρομές.

4. Κριτές

- Χώρος ελλανοδικών.
- Αίθουσα συνεντεύξεων.
- Αίθουσες κριτών.
- Χώρος συνοδών.
- Χώρος κριτών.
- Χώρος διεύθυνσης T.V.
- Στούντιο T.V.

5. Χώροι Υπηρεσιών

- Φυλάκιο.
- Πρώτες Βοήθειες.
- Έλεγχος Ντόπινγκ.
- Βοηθητικό προσωπικό.

6. Βοηθητικοί Χώροι

- Αποθήκες αθλητικού υλικού.
- Χώροι υγιεινής.
- Αποθήκες.
- Μηχανοστάσια.
- Βοηθητικοί χώροι.

7. Εξωτερικοί Χώροι

- Πύλη μαραθωνοδρόμων.
- Δρόμος προσπέλασης.
- Εσωτερικός δρόμος.

Το Ολυμπιακό Στάδιο πριν τους Ολυμπιακούς του 2004

Τα εγκαίνια του Ολυμπιακού Σταδίου έγιναν τον Σεπτέμβριο του 1982 από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Καραμανλή, στο πλαίσιο της εντυπωσιακής τελετής έναρξης του πανευρωπαϊκού πρωταθλήματος στίβου. Το Στάδιο, που κατασκευάστηκε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, αποτέλεσε επαναστατικό έργο για την εποχή του, με τους τέσσερις κεκλιμένους πυλώνες φωτισμού που έφταναν σε ύψος τα 62 μέτρα να αποτελούν το κύριο χαρακτηριστικό του σταδίου. Το πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα στίβου το 1982, αποτέλεσε την πρώτη διοργάνωση που φιλοξένησε το Ολυμπιακό Στάδιο, ενώ το παγκόσμιο πρωτάθλημα στίβου του 1997, την τελευταία χρονιά πριν το στάδιο ανακατασκευαστεί και πάρει την μορφή που έχει σήμερα. Στο στάδιο επίσης, πραγματοποιήθηκε ο τελικός του κυπέλλου πρωταθλητριών του 1982 ανάμεσα στο Αμβούργο και τη Γιουβέντους, αλλά και ο τελικός του 1994 για την ίδια διοργάνωση, ανάμεσα σε δύο κορυφαίους μέχρι και σήμερα ποδοσφαιρικούς συλλόγους, τη Μίλαν και τη Μπαρτσελόνα. Είναι εντυπωσιακό το γεγονός, ότι στα μέσα της δεκαετίας του 80' το Ολυμπιακό Στάδιο αποτελούσε ταυτόχρονα έδρα τριών ομάδων: του Ολυμπιακού, του Παναθηναϊκού και της ΑΕΚ. Αποτέλεσμα ήταν να πραγματοποιηθούν τη σεζόν 1985-86 45 αγώνες ποδοσφαίρου και να κοπούν σχεδόν 2 εκατομμύρια εισιτήρια (Ξενίδης, 2014). Τέλος, κορυφαία πολιτιστική στιγμή για το προ-ολυμπιακό στάδιο αποτέλεσαν οι δύο συναυλίες του μεγάλου λαϊκού τραγουδιστή Γιώργου Νταλάρα το 1983, οι οποίες συγκέντρωσαν συνολικά 160 χιλιάδες θεατές

Η αίγλη του Ολυμπιακού Σταδίου στους αγώνες του 2004

Το Κεντρικό Στάδιο του ΟΑΚΑ, όπως και το Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο, μετά την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων από την Ελλάδα ανακατασκευάστηκε από τον Ισπανό αρχιτέκτονα Santiago Calatrava, με την τοποθέτηση μεταλλικής καλωδιωτής στέγης. Η στέγη νομιμοποιήθηκε δέκα χρόνια μετά την κατασκευή της. Η εγκατάσταση κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, φιλοξένησε όλα τα αγωνίσματα του στίβου, καθώς και τον τελικό του ποδοσφαίρου ανάμεσα σε Αργεντινή και Παραγουάη. Φυσικά, αλησμόνητη στην μνήμη των Ελλήνων παραμένει η μαγική νύχτα της τελετής έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων στις 13 Αυγούστου, όταν πάνω από 70.000 θεατές και 3,9 δισεκατομμύρια τηλεθεατές από όλο τον κόσμο (olympics.com, n.d), παρακολούθησαν ίσως την πιο εντυπωσιακή εναρκτήρια τελετή Ολυμπιακών Αγώνων (Εικόνα 12). Εξίσου μοναδική, ήταν και η τελετή λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων με την παρουσία σπουδαίων Ελλήνων μουσικών και καλλιτεχνών, που με τις ερμηνείες τους ξεσήκωσαν το κατάμεστο από κόσμο Ολυμπιακό Στάδιο.

Εικόνα 12: Τελετή έναρξης Ολυμπιακών Αγώνων 2004

4.2 2ο Ερευνητικό ερώτημα:

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα εστιάζει στις αναφορές και προβλέψεις του φακέλου υποψηφιότητας, σχετικά με την μεταολυμπιακή χρήση και αξιοποίηση των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ.

4.2.1 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο

Σύμφωνα με τον φάκελο υποψηφιότητας, το Ολυμπιακό ποδηλατοδρόμιο μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 θα συνεχίσει να αποτελεί την κύρια μόνιμη εγκατάσταση στην Αθήνα για τους πανελλήνιους και διεθνείς αγώνες

ποδηλατοδρομίας. Η εγκατάσταση θα χρησιμοποιείται επιπλέον και ως προπονητικό κέντρο (Φάκελος υποψηφιότητας «Αθήνα 2004», τόμος 2, 10.8.6, Αρχείο ΕΟΕ). Καμία άλλη πρόβλεψη δεν υπάρχει για την αξιοποίηση και μεταολυμπιακή χρήση του, στον φάκελο υποψηφιότητας.

4.2.2 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου

Το Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου προβλέπεται από τον φάκελο υποψηφιότητας να παραμείνει η κύρια μόνιμη εγκατάσταση στην περιοχή της Αττικής, που θα φιλοξενεί πανελλήνια και διεθνή πρωταθλήματα κολύμβησης ενώ θα αποτελεί και προπονητικό κέντρο (Φάκελος υποψηφιότητας «Αθήνα 2004», τόμος 2, 10.17.6, Αρχείο ΕΟΕ). Ούτε και εδώ υπάρχει κάποια άλλη πρόβλεψη για την αξιοποίηση και μεταολυμπιακή χρήση του, στον φάκελο υποψηφιότητας.

4.2.3 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης

Ο σχεδιασμός της ΕΟΕ προέβλεπε ότι μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 το Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης, θα συνεχίζει να χρησιμοποιείται, τόσο για προπονήσεις, όσο και για εθνικά και διεθνή τουρνουά τένις (Φάκελος υποψηφιότητας «Αθήνα 2004», τόμος 2, 10.22.6, Αρχείο ΕΟΕ).

4.2.4 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Αθλοπαιδιών

Το εντυπωσιακό, όπως χαρακτηρίζεται στον φάκελο υποψηφιότητας, κλειστό γυμναστήριο του ΟΑΚΑ, θα συνεχίσει να είναι μαζί με το ΣΕΦ μια κεντρική εγκατάσταση για αθλητικές διοργανώσεις (Φάκελος υποψηφιότητας «Αθήνα 2004», τόμος 2, 10.5.6, Αρχείο ΕΟΕ).

4.2.5 Ο φάκελος υποψηφιότητας για το Ολυμπιακό Κεντρικό Στάδιο

Ο φάκελος υποψηφιότητας αναφέρει ότι το υπερσύγχρονο Ολυμπιακό Κεντρικό Στάδιο του ΟΑΚΑ, που κατασκευάστηκε για την πραγματοποίηση πολλών και διάφορων αθλητικών διοργανώσεων, θα παραμείνει και μετά το πέρας των Αγώνων να αποτελεί την κύρια εγκατάσταση της Αθήνας για τις αθλητικές διοργανώσεις (Φάκελος υποψηφιότητας «Αθήνα 2004», τόμος 2, 10.1.6, Αρχείο ΕΟΕ).

Όπως διαπιστώνεται τελικά, στην ουσία χρησιμοποιήθηκε η ίδια γενικόλογη διατύπωση, για όλες τις εγκαταστάσεις, χωρίς καμία ιδιαίτερη πρόβλεψη, χωρίς ανάλυση και λεπτομέρειες.

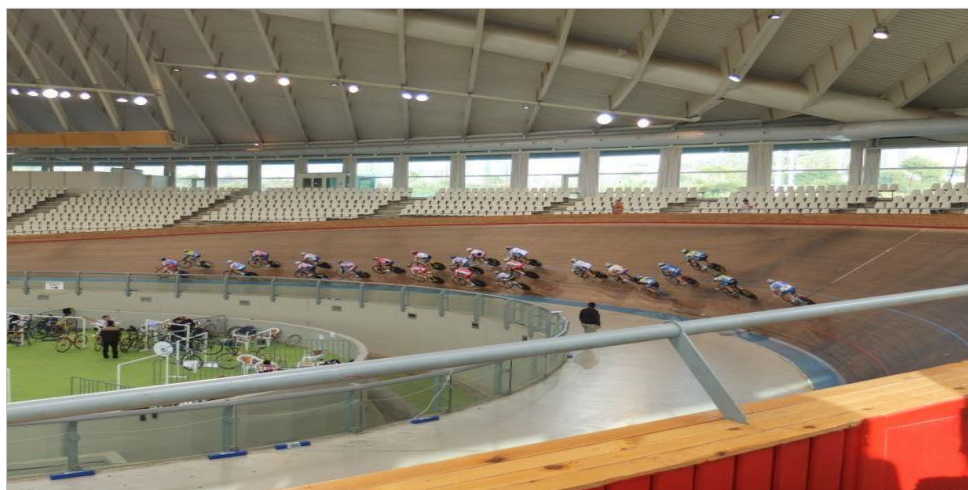
4.3 3ο Ερευνητικό ερώτημα:

Το τρίτο και βασικό ερευνητικό ερώτημα, εξετάζει το πως αξιοποιούνται οι εγκαταστάσεις του ΟΑΚΑ από το τέλος των Ολυμπιακών Αγώνων μέχρι και σήμερα.

4.3.1 Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο

Η αξιοποίηση το Ολυμπιακού Ποδηλατοδρομίου

Το Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο του ΟΑΚΑ πραγματοποιεί δύο τρόπους δράσεων. Ο πρώτος τρόπος, αφορά τις προπονήσεις και τους αγώνες (Εικόνα 13). Το ποδηλατοδρόμιο έχει τη δυνατότητα να διεξάγει Πανελλήνια, Πανευρωπαϊκά και Παγκόσμια πρωταθλήματα Ποδηλασίας πίστας. Το επικλινές ξύλο της πίστας δεν μπορεί να φιλοξενήσει άλλο αγώνισμα, πέρα από την ποδηλασία πίστας αφού η κατασκευή του ήταν αποκλειστικά για τη συγκεκριμένη χρήση. Ωστόσο, το κέντρο του σταδίου μπορεί να χρησιμοποιηθεί για προπονήσεις συλλόγων και άλλων αθλημάτων. Άλλωστε, έναντι αμοιβής προς την διοίκηση του ΟΑΚΑ, υπάρχει μισθωτής που πραγματοποιεί μαθήματα γυμναστικής με τραμπολίνο σε παιδιά. Επιπλέον, στο Ποδηλατοδρόμιο στεγάζεται η Ελληνική Ομοσπονδία Ποδηλασίας και Τριάθλου, διάφοροι Ποδηλατικοί σύλλογοι και Ομοσπονδίες.

Εικόνα 13: Πανελλήνιο πρωτάθλημα Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο ΟΑΚΑ

Ο δεύτερος τρόπος δράσης, είναι η διεξαγωγή πολιτιστικών εκδηλώσεων που δεν έχουν άμεση σχέση με τον αθλητισμό. Η εγκατάσταση του Ποδηλατοδρομίου δύναται να φιλοξενήσει σεμινάρια, συνέδρια, συναυλίες, πάρτι και δείπνα. Για παράδειγμα, μια τέτοιου είδους πρόσφατη εκδήλωση στην εγκατάσταση πραγματοποιήθηκε στις 13-14 Μαΐου του 2023 με τη διεξαγωγή έκθεσης κοινωνικού χαρακτήρα με σκοπό την προβολή του κλάδου της Μηχανοκίνησης.

4.3.2 Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου

Η Μετά-Ολυμπιακή απαξίωση του κολυμβητικού συγκροτήματος

Το κολυμβητικό συγκρότημα, μια από τις μεγαλύτερες εγκαταστάσεις του ΟΑΚΑ, από την αίγλη και τις μεγάλες δόξες των Ολυμπιακών Αγώνων πέρασε σε μια μεγάλη περίοδο απαξίωσης και παραμέλησης, καθώς για τουλάχιστον 17 χρόνια παρέμενε ανεκμετάλλευτο. Σύμφωνα τον Καλκαβούρα (2021), το ανοιχτό Κολυμβητήριο, εκεί όπου ο Michael Phelps μεγαλούργησε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, δε φιλοξένησε καμία σπουδαία διοργάνωση έκτοτε. Χαρακτηριστικό της μη χρήσης και απαξίωσης του Ολυμπιακού κολυμβητηρίου, είναι το γεγονός ότι το 2021 στο πενταώροφο εστιατόριο που υπάρχει μέσα στο κλειστό κολυμβητήριο, βρέθηκαν παρατημένα και ξεχασμένα χιλιάδες αναψυκτικά, μπίρες και νερά, που παρέμεναν εκεί για 17 χρόνια, από τους Ολυμπιακούς του 2004.

Η αναβάθμιση και η αξιοποίηση του Ολυμπιακού Κέντρου Υγρού Στίβου τα τελευταία χρόνια

Στις 13 Δεκεμβρίου του 2022 σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο κλειστό κολυμβητήριο του ΟΑΚΑ, ο Πρωθυπουργός της χώρας ανακοίνωνε την παράδοση τεσσάρων νέων πισινών στο Ολυμπιακό Κέντρο Υγρού Στίβου, με τη δημιουργία για πρώτη φορά μάλιστα πισίνας για ΑΜΕΑ, σηματοδοτώντας έτσι την νέα εποχή στην οποία θα περνούσαν πια οι εγκαταστάσεις του κολυμβητηρίου (Διαμαντής, 2022).

Σήμερα, το κολυμβητήριο και οι χώροι που διαθέτει, μισθώνονται από διάφορους συλλόγους, κάποιοι εκ των οποίων μάλιστα δε σχετίζονται με κολυμβητικό άθλημα. Μερικοί από αυτούς τους συλλόγους είναι ο “Βυζαντινός Target Sport Club” που παρέχει μαθήματα πολεμικών τεχνών, η Σχολή εναέριου χορού Beyond Aerial και η prana yoga.

Εκτός από τους συλλόγους, το Ολυμπιακό Κέντρο Κολύμβησης παρέχει επίσης την δυνατότητα άθλησης σε ορισμένες πισίνες και στο ευρύ κοινό. Το κολυμβητικό συγκρότημα του ΟΑΚΑ, όντας ένα από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης, μπορεί να φιλοξενήσει πανελλήνια και διεθνή πρωταθλήματα υγρού στίβου. Προσφάτως, άλλωστε, διοργανώθηκε με επιτυχία το διεθνές μίτινγκ «Acropolis Swim Open 2023».

Πέρα από τις αθλητικές χρήσεις (Εικόνα 14), το κολυμβητήριο μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για άλλες εκδηλώσεις όπως σεμινάρια, συνέδρια και εκθέσεις.

Εξάλλου, στις εγκαταστάσεις του κολυμβητηρίου έχει διεξαχθεί αρκετές φορές και το ετήσιο συνέδριο «Ημέρες Καριέρας», που παρέχει τη δυνατότητα σε υποψηφίους απόφοιτους να έρθουν σε επαφή με εργοδότες εταιρείες για την εύρεση εργασίας. Οι πολλαπλές αυτές χρήσεις των εγκαταστάσεων του κολυμβητηρίου, αποφέρουν σημαντικά έσοδα στο ΟΑΚΑ και επιτυγχάνουν τον στόχο της μετά-ολυμπιακής αξιοποίησης που είχε θέσει η Ελληνική πολιτεία για τις υποδομές που η ίδια δημιούργησε ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Εικόνα 14: Κλειστό κολυμβητήριο, Acropolis Swim Open 2023

4.3.3 Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης

Η μετά-ολυμπιακή εποχή του Συγκροτήματος Αντισφαίρισης του ΟΑΚΑ

Το Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης, που κόστισε συνολικά 38 εκ. € (Παπαντωνίου, 2003), αφού ολοκλήρωσε με μεγάλη επιτυχία τη φιλοξενία του αθλήματος του τένις στην Ολυμπιάδα της Αθήνας το 2004, πέρασε τα επόμενα χρόνια στην φάση της αξιοποίησης του από τη Διεύθυνση του ΟΑΚΑ. Το τένις τα τελευταία χρόνια, λόγω της επιρροής και των διεθνών επιτυχιών των διακεκριμένων αθλητών Στέφανου Τσιτσιπά και Μαρίας Σάκκαρη, αποτελεί ένα από τα δημοφιλέστερα αθλήματα στη χώρα μας, κερδίζοντας συνεχώς νέους φίλους που επιθυμούν να δοκιμάσουν τις ικανότητες τους στο διασκεδαστικό αυτό άθλημα (Δημητροπούλου, 2017).

Το Κέντρο Αντισφαίρισης στο ΟΑΚΑ, επισκέπτονται καθημερινά δεκάδες μικροί και μεγάλοι φίλοι του αθλήματος που έρχονται να παίξουν τένις, είτε μέσω των συλλόγων που εδρεύουν στις εγκαταστάσεις, είτε με τη συνοδεία κάποιου προπονητή τένις, είτε και μεμονωμένα. Στην ιστοσελίδα του ΟΑΚΑ άλλωστε, παρέχεται η δυνατότητα στον

οποιοδήποτε να δεσμεύσει έναντι αμοιβής ένα από τα πολλά γήπεδα που υπάρχουν στο συγκρότημα για ορισμένο χρονικό διάστημα και να απολαύσει έτσι το τένις σε γήπεδα που κάποτε φιλοξένησαν αναμετρήσεις Ολυμπιακών Αγώνων.

Στόχος, όπως διατυπώθηκε σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2022 με θέμα την αξιοποίηση των Ολυμπιακών Ακινήτων, είναι να φιλοξενήσει το Κέντρο Αντισφαίρισης ξανά μεγάλες διοργανώσεις επιπέδου ATP και WTA. Στην ίδια εκδήλωση, ανακοινώθηκε η πρόθεση το Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης στο τέλος του 2024 να έχει συνολικά 20 γήπεδα τένις, 6 γήπεδα Padel, 2 γήπεδα Beach τένις και 4 μίνι γήπεδα τένις (Διαμαντής, 2022). Το συγκρότημα, που κάποτε υπήρχε έντονη η φημολογία ότι θα παραχωρούταν για την κατασκευή κλειστού γηπέδου μπάσκετ, ώστε να αποτελέσει έδρα της ΚΑΕ ΑΕΚ, εκτός από αθλητική χρήση μπορεί να προσφέρει και άλλους τρόπους αξιοποίησης. Ενδεικτικά αναφέρεται, η πραγματοποίηση -στις εγκαταστάσεις των γηπέδων-συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και ομιλιών που αποφέρουν επιπλέον έσοδα πέρα από τα υφιστάμενα έσοδα από την αθλητική χρήση.

4.3.4 Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Αθλοπαιδιών

Η μετά-Ολυμπιακή πορεία του Κλειστού Γυμναστηρίου

Το κλειστό Γυμναστήριο του ΟΑΚΑ, μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, διατήρησε στον ίδιο και σε μεγαλύτερο βαθμό τη ζωντάνια και την αύρα εκείνου του καλοκαιριού. Άλλωστε, το στάδιο αποτέλεσε για πολλά χρόνια έδρα τόσο της ΚΑΕ ΑΕΚ και της ΚΑΕ Παναθηναϊκός όσο και της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ξιφασκίας. Το 2016 το Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Αθλοπαιδιών, που στεγάζεται στο ΟΑΚΑ, με απόφαση της κυβέρνησης μετονομάστηκε σε «Νίκος Γκάλης» προς τιμήν του σπουδαιότερου Έλληνα αθλητή καλαθοσφαίρισης Νίκου Γκάλη.

Τον Μάιο του 2023 το Κλειστό Γυμναστήριο «Νίκος Γκάλης», παραχωρήθηκε στην δικαιοδοσία της ΚΑΕ Παναθηναϊκός για τα επόμενα 49 χρόνια. Επρόκειτο για μια μεγάλη στιγμή για την ιστορία του μπάσκετικού Παναθηναϊκού, αφού εκτός ότι απέκτησε επιτέλους δική του έδρα, το ΟΑΚΑ είχε συνδεθεί όλα αυτά τα χρόνια με τις μεγαλύτερες επιτυχίες του συλλόγου (Καραμούζα, 2023).

Η αξιοποίηση της εγκατάστασης του Γυμναστηρίου «Νίκος Γκάλης»

Το κλειστό γυμναστήριο του ΟΑΚΑ -έως ότου παραχωρηθεί στην ΚΑΕ Παναθηναϊκός- αποτελούσε σημαντική πηγή εσόδων για τον Οργανισμό του ΟΑΚΑ. Η αξιοποίηση της εγκατάστασης περιλάμβανε τόσο αθλητική όσο και πολιτιστική χρήση.

Όσον αφορά την αθλητική χρήση της εγκατάστασης, το ΟΑΚΑ λάμβανε για πολλά χρόνια σημαντικά ποσά από τα ετήσια ενοικιαστήρια των ΚΑΕ ΑΕΚ και ΚΑΕ Παναθηναϊκός. Επιπλέον, στην ιστοσελίδα του οργανισμού (oaka.com, n.d), αναφέρεται το κόστος ενοικίασης του Κλειστού Γυμναστηρίου που φτάνει τα 20.000 ευρώ για κάθε ημέρα εκδήλωσης και 10.000 ευρώ για κάθε ημέρα προετοιμασίας. Ανά τα χρόνια το Κλειστό Γυμναστήριο φιλοξένησε μεγάλες διοργανώσεις καλαθοσφαίρισης με σπουδαία αποτελέσματα για τις Ελληνικές ομάδες. Ενδεικτικά, αναφέρονται η διοργάνωση του Final Four της Euroleague τον Μάιο του 2007, η διεξαγωγή του προ-Ολυμπιακού τουρνουά τον Δεκέμβριο του 2007 -στο οποίο η Εθνική μας ομάδα εξασφάλισε την συμμετοχή της στην Ολυμπιάδα του Πεκίνου το 2008- και η διοργάνωση του Final Four της FIBA Champions League το 2016 με νικήτρια ομάδα την ΑΕΚ σε ένα κατάμεστο κλειστό γυμναστήριο.

Στο κλειστό Γυμναστήριο του ΟΑΚΑ έχουν πραγματοποιηθεί αγώνες πολλών και διαφορετικών αθλημάτων, εκτός της καλαθοσφαίρισης. Πιο συγκεκριμένα, έχει διεξαχθεί ο Ευρωπαϊκός τελικός του Χάντμπολ το 2018 και ο Τελικός του Ελληνικού Πρωταθλήματος Βόλεϊ γυναικών ανάμεσα στον Παναθηναϊκό και τον Ολυμπιακό στις 6 Μαΐου του 2023. Επίσης, στην πολυδιάστατη αυτή εγκατάσταση φιλοξενήθηκαν και οι προσπάθειες της Ελληνικής ομάδας αντισφαίρισης για το DAVIS CUP το 2023 με τη συμμετοχή του κορυφαίου Έλληνα τένιστα, Στέφανου Τσιτσιπά, ενώ τέλος, παλαιότερα έχουν διεξαχθεί εντός του κλειστού και αγώνες Motocross (Γουρλάς 2022).

Πέρα από την αθλητική αξιοποίηση της εγκατάστασης του Κλειστού Γυμναστηρίου, η διοίκηση του ΟΑΚΑ έχει επιτύχει να διοργανώσει και μεγάλες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Πιο συγκεκριμένα η εγκατάσταση, έχει φιλοξενήσει την τελική φάση του διαγωνισμού τραγουδιού της Eurovision (Εικόνα 15), αλλά και δεκάδες συναυλίες πολύ γνωστών Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών, όπως του Σάκη Ρουβά, της Ελένης Παπαρίζου, του Enrique Iglesias, της Beyoncé, της Shakira και της Jennifer Lopez. Επιπλέον, το στάδιο έχει χρησιμοποιήσει για τις παραστάσεις του και το περίφημο “Τσίρκο του Ήλιου” (Βούλγαρη, 2014).

Εικόνα 15: Διαγωνισμός Τραγουδιού Eurovision 2006, κλειστό Γυμναστήριο ΟΑΚΑ

Το “Block the violence”, ημερίδα της ΚΑΕ Παναθηναϊκός για την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας, είναι μια άλλη σημαντική εκδήλωση κοινωνικού χαρακτήρα που έχει πραγματοποιηθεί μέσα στην εγκατάσταση (Φερόνας, 2022). Το σύνολο όλων των εκδηλώσεων, αθλητικών και πολιτιστικών, έχουν αποφέρει στο ΟΑΚΑ πολύ σημαντικά έσοδα για τη λειτουργία του συγκροτήματος αλλά και σημαντική προβολή.

4.3.5 Ολυμπιακό Κεντρικό Στάδιο

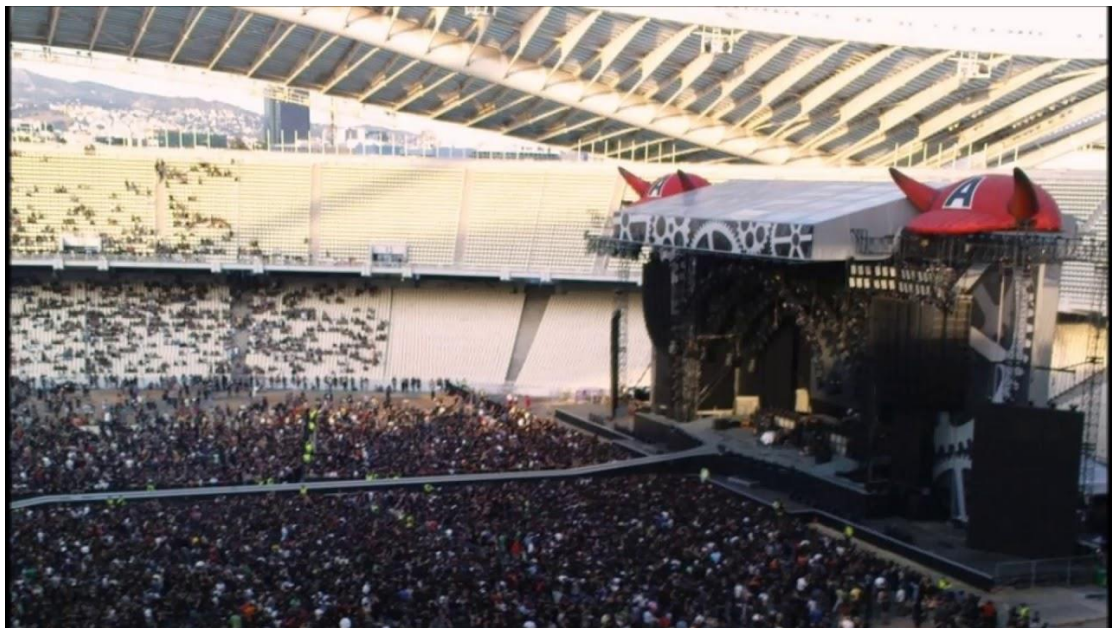
Η μετα-Ολυμπιακή αξιοποίηση του Ολυμπιακού Σταδίου

Το Κεντρικό Στάδιο του ΟΑΚΑ αφού αποχαιρέτησε με μεγάλη επιτυχία τους Ολυμπιακούς του 2004, αποτελούσε ένα από τα πιο σύγχρονα Στάδια της Ευρώπης, το οποίο μπορούσε να φιλοξενήσει κορυφαίες αθλητικές διοργανώσεις, αλλά και μεγάλες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Για τα επόμενα χρόνια, το στάδιο αποτέλεσε έδρα της ΑΕΚ, του Παναθηναϊκού αλλά και της εθνικής ομάδας, ενώ εκεί φιλοξενήθηκαν και οι περισσότεροι τελικοί του Κυπέλλου Ελλάδας. Σήμερα, το Στάδιο χρησιμοποιεί για προπονήσεις και αγώνες μόνο η θυγατρική ομάδα του Παναθηναϊκού. Εκτός των ποδοσφαιρικών χρήσεων, στο στάδιο έχουν διεξαχθεί Πανελλήνια αλλά και διεθνή πρωταθλήματα στίβου καθώς επίσης και τρεις φορές μια υπερειδική διαδρομή του Ράλι Ακρόπολις (Εικόνα 17).

Εικόνα 17: Υπερειδική διαδρομή Ράλι Ακρόπολις-Κεντρικό Στάδιο ΟΑΚΑ

Στις πολιτιστικές εκδηλώσεις του σταδίου ανάμεσα σε δεκάδες μεγάλες συναυλίες που διεξάγονται κάθε χρόνο, ξεχωρίζουν οι συναυλίες των θρυλικών συγκροτημάτων AC DC (Εικόνα 18), Iron Maiden, Scorpions και άλλων, καθώς και η επετειακή συναυλία για τα 40 χρόνια του ΟΑΚΑ με τους Κωνσταντίνο Αργυρό και τον διάσημο ράπερ 50-cent. Τον Ιούλιο του 2023 πραγματοποιήθηκε συναυλία με τον παγκοσμίου φήμης τενόρο Andrea Bocelli και λίγο αργότερα του δημοφιλούς νεανικού συγκροτήματος Imagine Dragons. Οι συναυλίες αυτές έχουν τεράστια απήχηση στο κοινό της Αθήνας, που γεμίζει ασφυκτικά το Στάδιο, αποφέροντας ταυτόχρονα και πολύ σημαντικά έσοδα, αλλά και παγκόσμια προβολή (Τσάκαλος, 2023).

Εικόνα 18: Συναυλία AC DC 2009, Κεντρικό Στάδιο ΟΑΚΑ

Τέλος, το Ολυμπιακό Στάδιο, έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει τελικούς σπουδαίων ποδοσφαιρικών διοργανώσεων όπως το Champions League και το Europa League, πανελλήνια αλλά και παγκόσμια πρωταθλήματα στίβου, καθώς και μεγάλες εμπορικές εκθέσεις και συναυλίες κορυφαίων τραγουδιστών και συγκροτημάτων.

VI. ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το ΟΑΚΑ ανέλαβε το μεγαλύτερο βάρος της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, αφού στις εγκαταστάσεις του συγκροτήματος φιλοξενήθηκαν τα περισσότερα Ολυμπιακά αθλήματα, αλλά και το διεθνές κέντρο ραδιοτηλεοπτικών μεταδόσεων.

Αρχικά, όσον αφορά το πρώτο ερευνητικό ερώτημα διαπιστώνεται ότι όλες οι εγκαταστάσεις ήταν γενικά σε καλή κατάσταση και παρέμεναν λειτουργικές. Ωστόσο, προκειμένου να είναι σε θέση να φιλοξενήσουν τα Ολυμπιακά Αγώνισματα, οι υπάρχουσες υποδομές έπρεπε να ανακατασκευαστούν ή να ανακαινιστούν. Στο Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο, όπως και στο Κεντρικό Ολυμπιακό Στάδιο τοποθετήθηκαν στέγες από τον Ισπανό αρχιτέκτονα Santiago Calatrava, ενώ στο Κλειστό Γυμναστήριο Αθλοπαιδιών έγιναν εργασίες συντήρησης του εξοπλισμού και βελτίωσης του φωτισμού. Το κέντρο υγρού στίβου χρειάστηκε σχεδόν 30 εκ.€ για να είναι έτοιμο για τους Αγώνες, ενώ το κέντρο αντισφαίρισης που ανακατασκευάστηκε πλήρως ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων κόστισε 38 εκ. € (Παπαντωνίου, 2003).

Το μεγαλύτερο πρόβλημα υπήρξε η μη κάλυψη με σκέπαστρο του ανοιχτού Κολυμβητηρίου, για οικονομικούς λόγους, καθώς το κόστος ήταν πολύ μεγάλο, παρά το ότι ήταν μέσα στις συμβατικές υποχρεώσεις των διοργανωτών. Το γεγονός αυτό δυσχέρανε την υπόθεση της αδειοδότησης του ανοιχτού Κολυμβητηρίου, η οποία τελικά δόθηκε με καθυστέρηση, καθώς σε αντίθετη περίπτωση θα δημιουργείτο τεράστιο πρόβλημα.

Γενικότερα, τόσο οι απαιτήσεις της ΔΟΕ όσο και των Παγκόσμιων Ομοσπονδιών, προς τους διοργανωτές σχετικά με τις εγκαταστάσεις είναι πολύ μεγάλες και πολυσύνθετες.

Τελικά, το σύνολο των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ λειτούργησαν άψογα κατά τη διάρκεια των Αγώνων, καλύπτοντας τις μεγάλες και πολυσύνθετες ανάγκες των αθλητών, αλλά και όλων των άλλων εμπλεκόμενων -συνοδών, διαιτητών/κριτών, επισήμων, χορηγών, εκπροσώπων των ΜΜΕ, εργαζομένων και φυσικά των φιλάθλων- συμβάλλοντας τα μέγιστα στην επιτυχημένη διοργάνωση των Αγώνων.

Σχετικά με το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή έδωσε μέσω του φακέλου υποψηφιότητας συνοπτικές μόνο κατευθύνσεις, όσον αφορά την μεταολυμπιακή χρήση των

Ολυμπιακών εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ. Είναι χαρακτηριστικό ότι και στις πέντε εγκαταστάσεις του Ολυμπιακού Συγκροτήματος του Αμαρουσίου δίνεται η ίδια πρόβλεψη, ότι δηλαδή στη μεταολυμπιακή εποχή τα στάδια θα συνεχίσουν να αποτελούν βασικά κέντρα για την διεξαγωγή εθνικών και διεθνών διοργανώσεων αλλά και ότι θα αποτελούν προπονητικά κέντρα των αντίστοιχων αθλημάτων. Το γεγονός ότι η προοριζόμενη χρήση των εγκαταστάσεων αποτυπώθηκε αόριστα και γενικά στον φάκελο υποψηφιότητας που κατέθεσε η χώρα μας, χωρίς να περιγράφονται συγκεκριμένες ενέργειες με τις οποίες θα επιτευχθούν οι προβλεπόμενοι στόχοι, αποδεικνύει την συνολικότερη έλλειψη σοβαρών μελετών και πλάνων από την πλευρά της ελληνικής πολιτείας, για τη μεταολυμπιακή αξιοποίηση των σταδίων που κατασκευάστηκαν ή ανασκευάστηκαν στα πλαίσια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Για τον λόγο αυτό, αρκετά χρόνια μετά τους Αγώνες οι εγκαταστάσεις περιορίστηκαν σε αραιή και αποκλειστικά αθλητική χρήση, με αποτέλεσμα τα έσοδα τους να είναι ελάχιστα και να μη μπορούν να καλύψουν τα λειτουργικά έξοδα και τα έξοδα συντήρησης. Όταν μάλιστα ξέσπασε και η οικονομική κρίση μετά το 2008, οι κρατικές επιχορηγήσεις μειώθηκαν και εγκαταστάσεις αντιμετώπισαν σοβαρό πρόβλημα επιβίωσης.

Η ανάγκη εξεύρεσης οικονομικών πόρων και η αλλαγή φιλοσοφίας, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη του μάρκετινγκ των εγκαταστάσεων, είχαν σαν αποτέλεσμα την προσθήκη πολύ περισσότερων και διαφορετικών χρήσεων, που σε μεγάλο βαθμό εξασφαλίζουν μια σχετική οικονομική σταθερότητα και βιωσιμότητα για όλο το ΟΑΚΑ.

Ως εκ τούτου, σήμερα τα αποτελέσματα μεταολυμπιακής χρήσης/αξιοποίησης των εγκαταστάσεων του ΟΑΚΑ, είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, αφού διαπιστώνεται ότι όλες οι εγκαταστάσεις του ΟΑΚΑ παραμένουν ζωντανές και φιλοξενούν καθημερινά πολύ κόσμο τόσο για αθλητικούς όσο και για πολιτιστικούς σκοπούς.

Πιο συγκεκριμένα, στο Ολυμπιακό ποδηλατοδρόμιο, εκτός από τους συλλόγους που στεγάζονται και πραγματοποιούν τις προπονήσεις τους, στο στάδιο πραγματοποιούνται εκδηλώσεις όπως συνέδρια ή εκθέσεις που δεν έχουν αθλητικό χαρακτήρα. Η χρήση αυτή δεν προβλεπόταν στον φάκελο υποψηφιότητας, ωστόσο ο αντίκτυπος αυτών των εκδηλώσεων είναι θετικός, τόσο για την προβολή του Ολυμπιακού Ποδηλατοδρομίου, όσο και για την εισροή χρημάτων στα ταμεία του ΟΑΚΑ.

Εξετάζοντας την περίπτωση του Ολυμπιακού Κέντρου Υγρού Στίβου, διαπιστώθηκε ότι για αρκετά χρόνια μετά την τέλεση των Αγώνων, το στάδιο παρέμενε αναξιοποίητο. Παρόλα αυτά, η σημερινή κατάσταση της εγκατάστασης είναι εντελώς διαφορετική, αφού εκτός του ότι έχουν κατασκευαστεί νέες πισίνες, ο χώρος προσελκύει καθημερινά πολύ κόσμο που θέλει να αθληθεί, είτε μέσω των συλλόγων που πραγματοποιούν τις προπονήσεις τους εκεί, είτε μεμονωμένα. Η εγκατάσταση φιλοξενεί επίσης, συλλόγους άλλων αθλημάτων, συνέδρια αλλά και κολυμβητικά πρωταθλήματα. Από τις παραπάνω χρήσεις μόνο η τελευταία αναφέρεται στον φάκελο υποψηφιότητας.

Όσον αφορά το Ολυμπιακό Κέντρο Αντισφαίρισης, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ο χώρος αναπτύσσεται συνεχώς, ενώ τα επόμενα χρόνια το συγκρότημα αναμένεται να επεκταθεί με την κατασκευή καινούριων γηπέδων. Όπως και το κολυμβητήριο έτσι και το κέντρο αντισφαίρισης προσφέρει τη δυνατότητα στους φίλους του τένις να έρθουν να παίξουν το συναρπαστικό αυτό άθλημα σε ένα από τα πολλά γήπεδα που διαθέτει. Επίσης, γίνονται προσπάθειες για τη διεξαγωγή εθνικών και διεθνών αγώνων τένις στην εγκατάσταση του ΟΑΚΑ, κάτι που προέβλεπε ο φάκελος υποψηφιότητας, ωστόσο για την ώρα ο στόχος αυτός δεν έχει υλοποιηθεί.

Το Κλειστό Γυμναστήριο του ΟΑΚΑ, τα χρόνια μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες και μέχρι να παραχωρηθεί στην ΚΑΕ Παναθηναϊκός, είχε τη μεγαλύτερη χρήση. Στην εγκατάσταση έχουν διεξαχθεί πολλές και διαφορετικές εκδηλώσεις. Από σπουδαίους αγώνες και πρωταθλήματα καλαθοσφαίρισης, μέχρι αγώνες τένις, βόλεϊ, χάντμπολ αλλά και συναυλίες μεγάλων καλλιτεχνών. Δεν είναι υπερβολή να χαρακτηριστεί, ως η πιο αξιοποιήσιμη Ολυμπιακή εγκατάσταση από όλες όσες χρησιμοποιήθηκαν για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Τέλος, το Κεντρικό Ολυμπιακό Στάδιο, ως ένα από τα μεγαλύτερα στάδια της Ευρώπης, έχει πετύχει να φιλοξενήσει όλα αυτά τα χρόνια σπουδαίους αγώνες ποδοσφαίρου αλλά και πανελλήνια πρωταθλήματα στίβου, επιβεβαιώνοντας σε έναν βαθμό την πρόβλεψη της μεταολυμπιακής χρήσης που είχε οριστεί στο φάκελο υποψηφιότητας. Στην εγκατάσταση δεν πρέπει να παραλείψουμε τη διεξαγωγή του Ράλλυ Ακρόπολις, αλλά και μεγάλων συναυλιών που συγκεντρώνουν χιλιάδες κόσμο και αποφέρουν πολύ σημαντικά έσοδα.

ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Με την υποστολή της Ολυμπιακής σημαίας, λίγο πριν το τέλος της τελετής λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, ολοκληρωνόταν και επίσημα το σπουδαίο κεφάλαιο της επιστροφής των Ολυμπιακών Αγώνων στην χώρα από την οποία ξεκίνησαν. Το πρώτο στοίχημα της επιτυχημένης διοργάνωσης είχε κερδηθεί και απέμενε το δεύτερο και δυσκολότερο, που αφορούσε την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων την επομένη των αγώνων. Όσον αφορά τις εγκαταστάσεις του ΟΑΚΑ, με τις οποίες ασχολήθηκε η παρούσα εργασία, από τα στοιχεία της έρευνας προκύπτει, ότι αρχικά και για μεγάλο χρονικό διάστημα, υπήρξε κακή διαχείριση και οι εγκαταστάσεις έμειναν αναξιοποίητες και αντιμετώπισαν σοβαρό πρόβλημα επιβίωσης. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια η εικόνα αυτή άλλαξε προς το καλύτερο και φαίνεται ότι οι εγκαταστάσεις έχουν διάφορες χρήσεις, κυρίως αθλητικές, πολιτιστικές και κοινωνικές και αξιοποιούνται σε ικανοποιητικό βαθμό. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται ακόμα περισσότερο, αν συγκριθεί το συγκρότημα του ΟΑΚΑ με άλλες εγκαταστάσεις στην Αττική, όπως για παράδειγμα του Ελληνικού και του Ολυμπιακού χωριού, οι οποίες παρέμειναν- και ορισμένες συνεχίζουν να παραμένουν- παραμελημένες και ανεκμετάλλευτες. Σήμερα, πλέον οι εγκαταστάσεις του ΟΑΚΑ παραμένουν ζωντανές και συγκεντρώνουν καθημερινά χιλιάδες κόσμο. Οι διάφορες δράσεις και εκδηλώσεις -αθλητικές και μη- που διοργανώνονται στους χώρους του ΟΑΚΑ, εκτός από πολύ κόσμο αποφέρουν και σημαντικά έσοδα, με τα οποία εξασφαλίζεται η επιβίωση οργανισμού.

Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Στο πλαίσιο της διερεύνησης της μεταολυμπιακής χρήσης και αξιοποίησης Ολυμπιακών εγκαταστάσεων, προτείνεται η μελέτη και άλλων Ολυμπιακών συγκροτημάτων τόσο ελληνικών όσο και ξένων.

VI. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

- Alberts H., (2011). The Reuse of Sports Facilities after the Winter Olympic Games. *FOCUS on Geography*, pp 24-32.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1949-8535.2010.00022.x>
- Bach, H. (2017). *Economic Growth: Help or Hinder for Sustainability?* Lund University.
<https://lup.lub.lu.se/luur/download?fileOid=8916966&func=downloadFile&recordOid=8916965>
- Brunet, F. (1995). *An Economic Analysis of the Barcelona '92 Olympic Games: Resources, Financing, and Impacts* Ferran Brunet.
<https://www.readkong.com/page/an-economic-analysis-of-the-barcelona-92-olympic-games-9482662>
- Chapelet, J. L., (2015). Managing the Size of the Olympic Games. *Sport in Society*, Vol.17(5), pp 581-592
https://www.researchgate.net/publication/287603717_Managing_the_size_of_the_Olympic_Games.
- Commings J. (2012) *Olympic Pools: Where Are They Now*
<https://web.archive.org/web/20180806002229/https://www.swimmingworldmagazine.com/news/olympic-pools-where-are-they-now-part-five/>
- Cons, R., (2023). *Barcelona to Leave Camp Nou: Where Is Estadi Olímpic Lluís Companys in Montjuïc?*
<https://en.as.com/soccer/barcelona-to-leave-camp-nou-where-is-estadi-olimpic-lluis-companys-in-montjuic-n/>
- Hanson K., (2021). *Karuizawa kazuyoshi park*.
https://www.kazakoshipark.jp/wpmanage/wpcontent/themes/kazekoshi/file/pamphlet_en.pdf
- Huet G. (2021). *Existing and temporary venues*.
<https://olympics.com/ioc/legacy/nagano-1998/existing-and-temporary-venues>
- Mackay D. (2014). *Commemorative Stamp and Pin Created for 127th IOC Session in Monaco*.
<https://www.insidethegames.biz/articles/1024184/commemorative-stamp-and-pin-created-for-127th-ioc-session-in-monaco>
- Müller M. (2021). *An evaluation of the sustainability of the Olympic Games*.
<https://www.nature.com/articles/s41893-021-00696-5>
- Oaka (n.d) *Κεντρικό Ολυμπιακό Στάδιο*
<https://oaka.com.gr/egkatastaseis/kentriko-olympiako-stadio/>

- Okada, I. & Greyser, S. (2018). After the Carnival: Key Factors to Enhance Olympic Legacy and Prevent Olympic Sites from Becoming White Elephants
https://www.hbs.edu/ris/Publication%20Files/19-019_0a98788b-6504-4b95-95c5-2e058785e46e.pdf
- Olympics.com(n.d). Global TV viewing of Athens 2004 Olympic Games breaks records
<https://olympics.com/ioc/news/global-tv-viewing-of-athens-2004-olympic-games-breaks-records>
- Robert A. (2022). London 2012: What has become of the Olympic venues ten years on from the Games?
<https://www.sportspromedia.com/insights/analysis/london-2012-olympics-venues-today-london-stadium-velodrome-aquatics-centre>
- Stanley B. (2012). Olympics 2012 have changed the Lower Lea Valley beyond Recognition.
<https://www.theguardian.com/uk/2012/jul/24/olympics-changed-lower-lea-valley>
- Smith A. (2012). Using Temporary Venues to Stage the Games: Lessons from London 2012. University of Westminster, UK, 101- 105 pp.
file:///C:/Users/User/Downloads/p17103coll10_13752.pdf
- Tran M. (2005). London celebrates Olympics decision.
<https://www.theguardian.com/uk/2005/jul/06/olympics2012.olympicgames3>
- Voss C., (2020). 20 years on: Sydney's Olympic stadium legacy lives on.
https://www.austadiums.com/news/828/20-years-on-sydneys-olympic-stadium-legacy-lives-on#google_vignette

Ελληνική

- Βασιλόπουλος Δ., (2021). Οι Ολυμπιακοί Αγώνες με αριθμούς.
<https://www.amna.gr/olympics2020/article/569209/-Oi-Olympiakoi-Agones-me-arithmous>
- Βέττα Ν. (2015). Μελέτη του IOBE για το αποτύπωμα της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην ελληνική οικονομία,
http://iobe.gr/docs/research/RES_05_F_15012015_REP.pdf
- Βούλγαρη Σ., (2014). Το Τσίρκο του Ηλίου ξανά στην Ελλάδα.
<https://www.kathimerini.gr/culture/agenda/767024/to-tsirko-toy-ilioy-xanastin-ellada/>
- Γουρλός Μ. (2022) Motor Festival Gold Edition: Αρχίζει το μεγάλο σόου στο ΟΑΚΑ
<https://www.gazzetta.gr/ypoloipa-athlimata/2157929/motor-festival-gold-edition-arhizei-megalo-sooy-sto-oaka>
- Δημητροπούλου Κ. (2017) Η χαρτογράφηση της αγοράς, η ελληνική φίλαθλη ομοσπονδία αντισφαίρισης - διαδικασία προώθησης και ανάπτυξη της εμπορικότητας στον χώρο του ελληνικού τένις.
<https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/3315/Dimitroulou%20MDE%20full%20text.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Διαμαντής Α. (2022) Μητσοτάκης: Τα Ολυμπιακά Ακίνητα παύουν να γερνάνε λεηλατημένα.
<https://www.ethnos.gr/Politics/article/237173/mhtsotakhstaolympiakaakinhtapayoynnagernanelehlathmena>
- ΕΟΕ (2004). Φάκελος υποψηφιότητας Αθήνα 2004,τομος 2, σελ.4,αρχαιο Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής (μη δημοσιευμένο εσωτερικό έγγραφο)
- Καλκαβούρας Α., (2021). Ξενάγηση στο «αναγεννημένο» ΟΑΚΑ.
<https://www.gazzetta.gr/specials/1591552/xenagisi-sto-anagennimeno-oaka-pics-vids>
- Καραμούζα Β. (2023) Το ΟΑΚΑ στον Παναθηναϊκό: Εγκρίθηκε ομόφωνα το σχέδιο Παραχώρησης.
<https://www.sport24.gr/basket/to-oaka-ston-panathinaiko-egkrithike-omofonaton-schedio-parachorisis.10028590.html>
- Κλάδης Ν., (2018). Θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες 2004.
<https://studentmedia.gr/2018/06/14/therinoi-olympiakoi-agonες-2004/>

- Κοιλούκος, Β. (2000). Σύγχρονες προσεγγίσεις διαχείρισης και διασφάλισης ποιότητας μεγάλων projects: η περίπτωση των Ολυμπιακών Αγώνων. *Πανεπιστήμιο Μακεδονίας Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων (MBA)*.
<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/1232/3/KoiloukosVissarionDMsc1999.pdf>
- Κουλουμπής Ν., (2022). Η Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων.
<https://www.epithimies.gr/%CE%B5%CF%85>
- Λαμπροπούλου Χ., (2021). Όταν γκρεμίστηκαν τα τείχη.
<https://e-thessalia.gr/otan-gkremistikan-ta-teichi/>
- Ντάνου Μ. (2017). Ελληνικό: 13 καλοκαίρια μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας.
<https://www.kathimerini.gr/k/k-magazine/923840/elliniko-13-kalokairia-meta-toys-olympiakoys-agonis-tis-athinas/>
- Ντόκας Α., (2010). Η ιστορία του ΟΑΚΑ . Από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή στις... επεμβάσεις του Σαντιάγο Καλατράβα.
<https://www.newsbeast.gr/folders/oaka/arthro/57396/i-istoria-tou-oaka>
- Ξενάκη Κ., (2013). Βαρκελώνη 1992: Οι Αγώνες που άλλαξαν τα πάντα.
<https://www.tanea.gr/2013/08/18/lifearts/barkelwni-1992-oi-agwnes-poy-allaksan-ta-panta/>
- Ξενίδης Γ. (2014) Το προ-Ολυμπιακό ΟΑΚΑ (1982 έως 2002).
<http://www.stadia.gr/oaka/oaka-old-gr.html>
- ΟΑΚΑ. Ιστορική Αναδρομή (n.d)
<https://oaka.com.gr/istoriko/>
- ΟΑΚΑ. Ενοικιάσεις χώρων (n.d)
<https://oaka.com.gr/ενοικιάσεις-χώρων>
- Οικονόμου Α., (2015). Μελέτη μεταολυμπιακής αξιοποίησης των αθλητικών εγκαταστάσεων. Μια ανασκόπηση από το 1988 μέχρι το 2012.
<https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2642/Oikonomou%20Aikaterini%20MDE%20full%20text.pdfsequence=1&isAllowed>
- Παπαμαστοράκης Μ., (2004). Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του χθες και του σήμερα.
<https://archive.patris.gr/articles/43024/10654>
- Παπαντωνίου Α., (2003). Γνώμη της Ο.Κ.Ε. Ολυμπιακοί Αγώνες 2004”.
https://www.oke.gr/sites/default/files/op_99.pdf

- Πολυβίου Π., (2013). Βιώσιμη αξιοποίηση Ολυμπιακών εγκαταστάσεων. Το Παράδειγμα του Λονδίνου. *ΑΠΘ, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης*.
<http://ikee.lib.auth.gr/record/133943/files/POLYBIOYee.pdf>
- Σόμογλου Α., (2021): Η μόνη σωτηρία για το ΟΑΚΑ λέγεται... Παναθηναϊκός!”
https://sportday.gr/blogs/somoglou/13583_aleksandros-somoglou-i-moni-sotiria-gia-to-oaka-legetai-panathinaikos.html
- Σούλης Π., & Γαρδίκας Γ., (2013). Ολυμπιακά έργα: κριτική αξιολόγηση χωρικών και τεχνολογικών επιλογών και κοινωνικές αντιθέσεις.
http://oceanis.lib2.uniwa.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/1092/pol_00983.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Στεφανίδου, Γ., (2006). *Μεταολυμπιακή αξιοποίηση: η περίπτωση του Ελληνικού*.
<https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/13774/P0013774.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Τσάκαλος Β., (2023). ΟΑΚΑ: Οι πολυπληθέστερες συναυλίες που έγραψαν ιστορία.
<https://www.rockrooster.gr/%CE%BF%CE%B1%CE%BA%CE%B1-afierwma-se-megales-synaylies/>
- Φερόνας Θ. (2022). Παναθηναϊκός: “Block the Violence”
<https://basketa.gr/panathinaikos-quot-block-the-violence-quot/>
- Χαραλαμπίδου Β., (2009). Αναξιοποίητες οι περισσότερες ολυμπιακές εγκαταστάσεις.
<https://www.tovima.gr/2009/05/08/society/anaksiopoiites-oi-perissoteres-olympiakes-egkatastaseis/>
- Νόμος 3342/2005 - ΦΕΚ 131/Α/6-6-2005
Βιώσιμη ανάπτυξη και κοινωνική αξιοποίηση των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων, αδειοδότηση, χρήσεις, λειτουργίες τους Διάρθρωση, οργάνωση και λειτουργία Γενικής Γραμματείας Ολυμπιακής Αξιοποίησης.
<https://www.e-nomothesia.gr/kat-athlitismos/n-3342-2005.html>

